

Carl Peter Curman

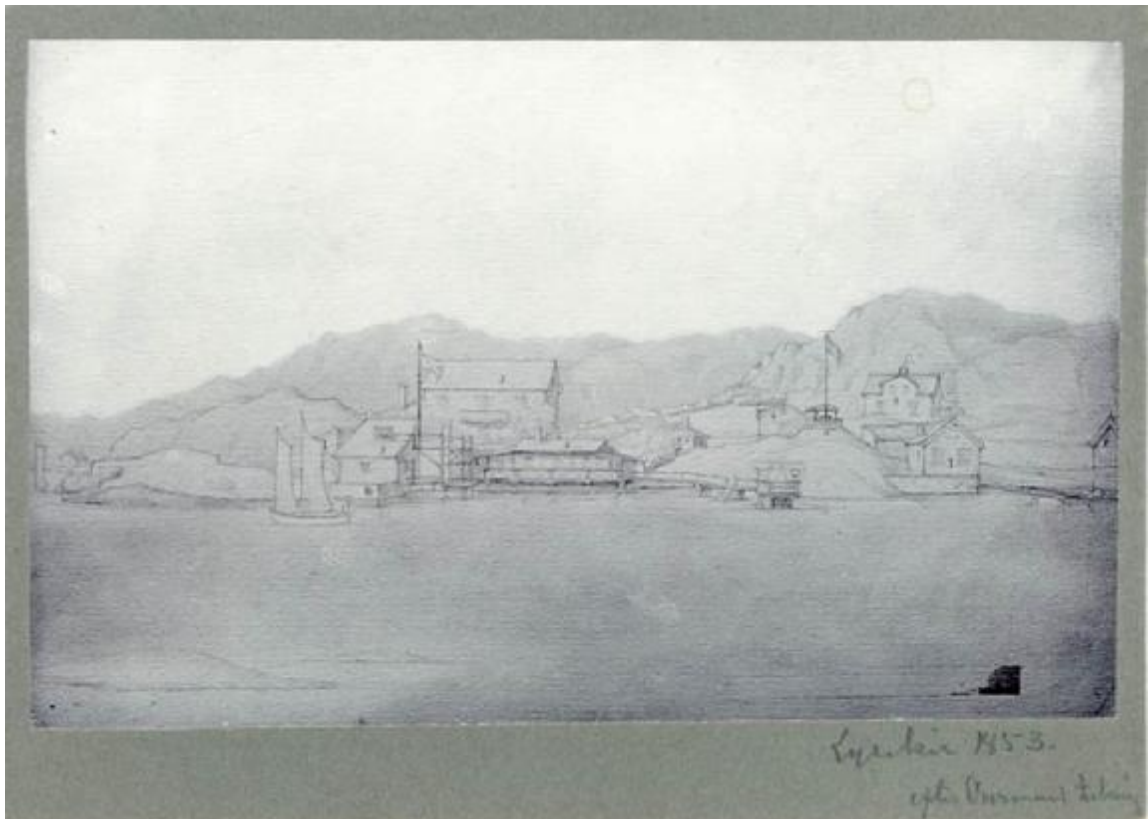
Inledning

Detta dokument om Carl Peter Curman och hans hustru Calla Curman är framtaget av Per Stenros, Sällskapet Strömstierna, 2020-02-01 och är kompletterat 2014-01-04, som en del i Lysekils Havsbads historia och är därmed en del i Lysekils Kalendarium.

Kalendarium ...

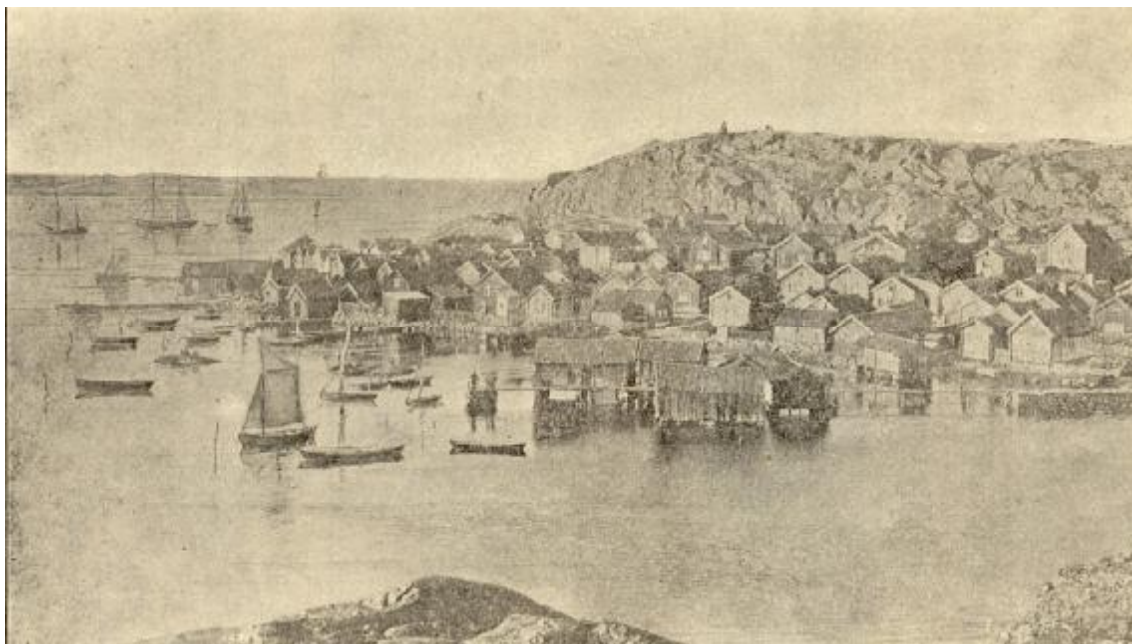
1853-06-.. Vid midsommartid år 1853 vandrar en ung student från Munkedals järnbruk i Bohuslän, där han var informator, ut på sommarferieresa. Kosan styrs till det lilla fiskeläget Lysekil vid Gullmarsfjordens utlopp. Den unge studenten är Carl Peter Curman, född 1833-03-08 i Sjögestads socken i Östergötlands län. (Calla Curman, Minnen)

Om sitt första intryck av Lysekil skriver Carl i ett brev till sina föräldrar: "Ännu så länge badar jag varma gyttejbad, men skall börja med kalla snart. Här är den behagligaste luft - man är här omgifven på tre sidor af ett haf utan gränser - oaktadt den grufligaste storm är luften eller blåsten ljum, så att man står och gapar öfver allt på bergtopparna. Fult är här utan liknelse, fulare är knappt möjligt - ej ett träd, en buske, knappt ett grässtrå". (Vikarvets Årsbok 1958-1959)

- 1853 Carl Peter Curman gör en teckning över badinrättningen sedd från Gullmaren. Perspektivet är intressant och kompletterar på ett utmärkt sätt fotot från 1861. Johan Gabriel Molléns stora hus (pensionat) ses bakom badhuset (ruffen) och det första varmbadhuset med veranda och brygga.
- Johannes Mattsons hus ligger upp mot Rosviksberg till höger om flaggan. Till höger om varmbadhuset ses först Abraham Abrahamssons lilla hus följt av Carl Anton Anderssons (Kalle Hare) hus, alldeles vänster om flaggan, samt Peter Jönssons hus, hitom Mattssons hus.
- Längst till höger skymtar en liten del av damernas badhus.
Notera även det lilla huset inne i Kyrkvik längst till vänster på teckningen. (Bild från Rustan Gandvik)
- 1854-08-01 Men helt annorlunda faller orden från Carl Peter Curman i ett brev till modern efter hans återkomst från nästa års sommarvistelse i Lysekil: "När jag äntligen återsåg mitt gamla kära Lysekil, tyckte jag mig träffa en gammal god vän. Där är så friskt, skönt och godt att vara, ehuru i mångas ögon fult. J ag har dock lärt mig finna mycket skönt och wackert i den wilda nakna skärgårdsnaturen, och trifves der ganska bra. Jag mottogs som en gammal vän af den hjertliga familjen Molléns." (Vikarvets Årsbok 1958-1959)
- 1858 Konsul Johan Gabriel Molléns badinrättning kan dagligen servera omkring 100 varma och 300 kalla bad.
- Carl Peter Curman börjar under sommaren sin läkarpraktik i Lysekil. (Anders Wide, Lysekils Hafsbadanstalter. Föredrag vid tionde allmänna svenska läkarmötet, sid 2)
- 1859-06-01 Carl Peter Curman, född 1833-03-08 i Sjögestads socken, Östergötland, anställs hos konsul Johan Gabriel Mollén i Lysekil. Curman tjänstgör under tre somrar som biträdande badläkare, kamrer och skrivbiträde åt Mollén. (Vikarvets Årsbok 1958-1959) (LP 1993-06-10) (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)
Professor Anders Adolf Retzius på Karolinska Institutet kan ha påverkat Curman att söka tjänst hos Mollén. (Fritz Lüscher, Lysekils Historia, sid 149-150)
- 1861 Carl Curman är en av de första i Sverige som sysslar med fotografi och redan 1861 inrättas åt honom vid Karolinska institutet en ateljé för vetenskaplig fotografering. (Calla Curman, Minnen) (Lychnos, 1998, sid 75-120)
- 1861 Carl Peter Curman tar de första fotografierna på olika platser i Lysekil. Fotografierna som ses här nedan har följande motiv:
- Norra hamnen med mittre och nordvästra delen av Gamlestan.
  - Kyrkogången / Kyrkogatan (sedermera Stora Kyrkogatan) med Konsulliden.
  - Havsbadet.

- Hus på dagens Kungstorget samt Kungsgatan 47.

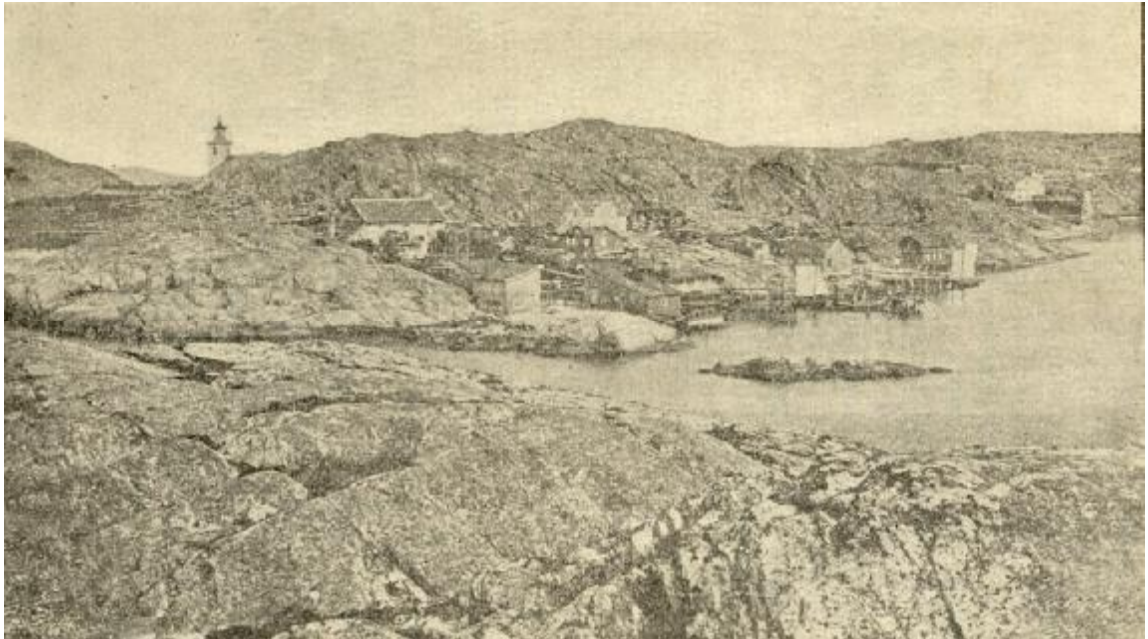
1861   Fotografiet visar Norra hamnen med den mittre delen av Gamlestan i fokus.

Fotografiet är taget av Carl Curman och är hämtat ur ett häfte skrivet av Anders Wide 1905, *Upplýsningar för Badgäster i Lysekil med 40 afbildningar*. Wides datering av fotografiet är dock tveksam, troligen är fotografiet taget 1861. Fotografiet är sannolikt det första fotografiet över denna delen av Gamlestan.

1861   Fotografiet visar Kyrkogatan och Konsulliden.

Fotografiet är taget av Carl Curman, och är hämtat ur Malcom Jacobssons Album med bilder från gamla Lysekil. Albumet har erhållits av Riber Andersson och fotografierna är scannade av Anki Sandinge.

1861   Fotografiet är troligen det första över havsbadet i Lysekil. Bilden med text är från Anders Wides *Upplýsingar för Badgäster i Lysekil med 40 afbildningar*. (Foto: Carl Peter Curman)

- 1861 På fotografiets mitt ses huset med altan på andra våningen som tillhör änkefru Emilia Pettersson, på dagens Kungsgatan 45. (Foto: Carl Peter Curman)

- 1862 Fotografiet visar Kyrkogatan och östra delen av Gamlestan. Fotograf är Carl Peter Curman och bilden är hämtad från Carl Curmans arkiv på Tekniska Museet.

- 1862 Fotografiet är taget av Carl Peter Curman och visar östra delen av Gamlestan samt hus på Rinkenäs och på Kyrkogatan och även några hus på Kungsgatan.

1862

Fotografiet visar en del av Södra hamnen med Tullhuset till vänster och dess ganska nyanlagda trädgård. (Foto: Carl Peter Curman)

1862   Fotografiet visar Carl Peter Curman och Johan Gabriel Mollén med bra formulerad text.

1863-06-25   Johan Gabriel Mollén avlider.

Efter Johan Gabriel Molléns död bildas ett aktiebolag med målet att anlägga en tidsenlig badinrättning. I styrelsen ingår Robert Nordvall och Gustaf Emil Bundsen samt konsul Grave Josias Sundberg, handlande Samuel Johansson och doktor Carl Curman. (Anders Wide, Lysekils Hafsbadanstalter 1901. Föredrag vid tionde allmänna svenska läkarmötet, sid 3) (Jämför med Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)

- 1863 Carl Peter Curman tar fotografiet som visar Södra hamnen. Tullkammaren ses i bildens mitt och till höger ses Molléns och Sundbergs magasin samt ångbåtsbron. I bakgrunden till höger och bortom dessa magasin har vi Norénska magasinet och Anderssonska bryggan, som ligger öster om Sillgränd, dagens Fiskaregatan. (Malcom Jacobsson, bild n:o 52)
- 1863-10-14 Carl Peter Curman och Lysekils Badhus AB (Lysekils Badinrättnings AB) köper badanstalten av Molléns arvingar för 10.000 kronor. Därmed läggs grunden till en av de främsta kuranstalterna i landet. (NFU) (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09) (Vikarvets Årsbok 1958-1959)
- Carl Peter Curman blir ledamot i badhusaktiebolagets styrelse. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)

1864 Det gamla varmbadhuset flyttas upp till östra hörnet mellan Badhusgatan och Bergsgatan med adress Badhusgatan 21. Under namnet Gröna Villan med ligger huset kvar där till 1975. (Foto: Marianne Mollén via Frank Berghänel på Facebook: Bohuslän Förr & Nu, 2019-02-14)

- 1864 Lysekils nya varmbadhus uppförs av Lysekils Badhus AB (Lysekils Badinrättning). Även det gamla kallbadhuset byggs om. Arkitekt för dessa hus och de byggnader som sedermera uppförs av badhusbolaget är Carl Peter Curman. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09) (Lysekils Sparbank 125 år, sid 30)

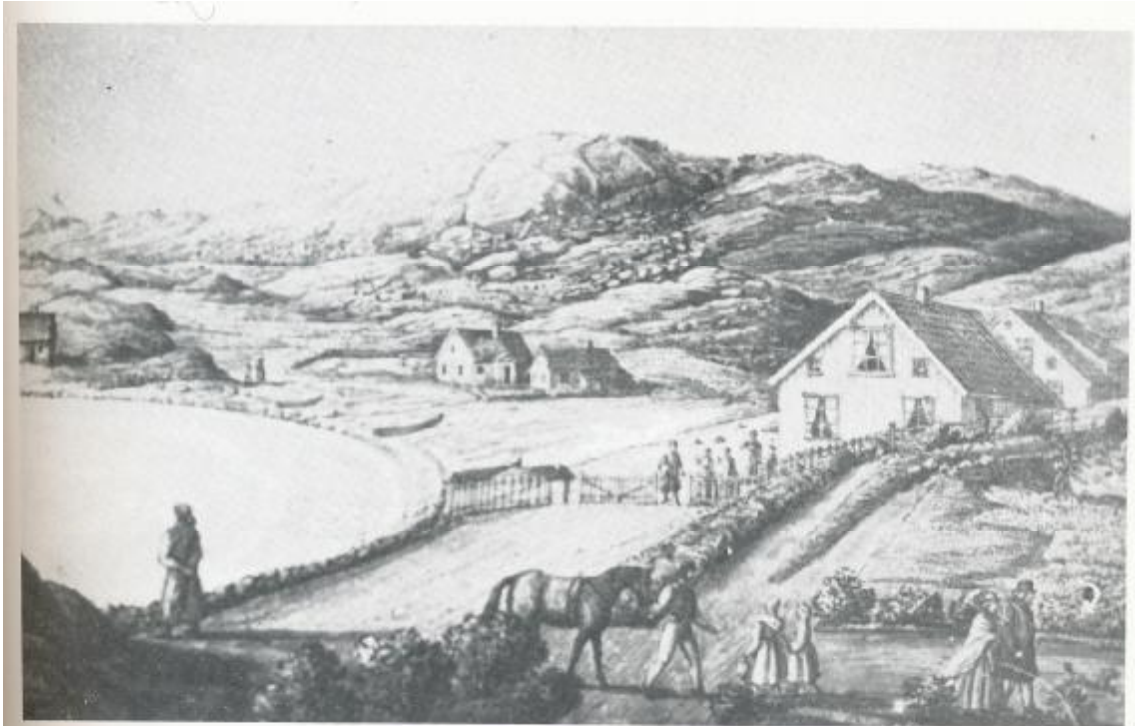

- 1864 Badbolaget i Lysekil uppför ett nytt kallbadhus för damer, norr om varmbadhuset.

Badet ligger ett stycke ut i vattnet på en stengrund, inrymmade hytter och en med plank inhägnad bassäng.

I fonden ses från vänster Tullhuset, Molléns magasin, Sundbergs magasin samt längst bort Anderssons Brygga och magasin.

Notera att Per Klang i "Lysekils Sparbank 125 år 1856-1981", sid 20, skriver år 1866.

Carl Curmans teckning av Kyrkvik har daterats 1865, men Anders Wide anger årtalet 1863 i sin "upplysningar för Badgäster i Lysekil, 1905".

1865

Carl Peter Curman har tecknat av Kyrkvik.

Notera att Anders Wide i "Upplýsningar för badgäster i Lysekil" från 1908 skriver att årtalet är 1863. (Knuth Hansson, sid 101) [Anm: jämför med fotografiet här nedan.]

1865

På fotografiet ses från höger husen på Badhusgatan 17, Badhusgatan 15 samt Badhusgatan 11, Badhusgatan 9 och Badhusgatan 7. (Foto: Carl Peter Curman)

- 1866-04-10 ”Lysekils Badinrättning öppnas den 1 Juni och hålles öppen till 1 eller möjligen till den 15 September.
I det nya, stora och beqvämt inrättade varmbadhuset serveras utom vanliga varma saltsjöbad, gyttjebad och kreuznachsbad med tillhörande lokala- och inre duscher, flera slags dusch- och ångbad, lokal och halfbad m. fl. I trenne nya basiner serveras kalla basin- och duschbad. För en modifierad kallvattenbehandling äro ock anordningar gjorda.

För Brunnsdrickning meddelas af erfaren gymnast.

För Segling finnes ett större antal goda båtar till billigt pris.

Stora Badhuset är försedt med Salong med godt Piano och Tidningar.
På 2:ne Restaurationer serveras både vid Table d’hôte och efter matsedel: för egen hushållning finnes god tillförsel af hvarjehanda förnödenheter.
Beställningar af rum (från 1 rdr till 50 öre per dag) mottagas af Badhusstyrelsen.

Badpriserna äro för varma bad (med dusch och gyttja) 75, 60, 35 öre kalla basin- och duschbad 35, 25, 15 öre. Kreuznacherbaden obetydligt dyrare i Kruuznach.

Ångbåts-Kommunikation finnes både med Göteborg och Uddevalla flera gånger i veckan.

Läkarevården bestrides af herr doktor Carl Peter Curman.

Lysekil i April 1866. Styrelsen.” (BLT 1866-04-10/KJ)
- 1869 Carl Curman startar Stora badhuset på Söder i Stockholm.
- 1869-1902 Carl Curman är professor i plastisk anatomi vid Konstakademien, och denna befattning, som han, genom sina gedigna kunskaper äfven inom konsten och konsthistorien, var i särskild grad ägnad för. (Calla Curman, Minnen)
- 1872-04-05 ”Havsbadanstalt 2 timmars ångbåtsväg (inomskärs) från Uddevalla jernvägsstation, hålles öppen från den 8 juni till medio September. Anstalten, hwilken under sista året blifvit ytterligare utvidgad med nya varmbads- och duschrum, varmluftsbad, stor ny kall bassin för Herrar, stor societetslokal, gymnastiksal, biljard etc, erbjuder tillfälle till alla slags kalla och varma salta bad och duscher, gyttje- kreuznacher- och Tallbarsbad, Ång- och varmluftsbad samt en modifierad kallvattenbehandling. För Brunnsdrickning inom rymliga lokaler tillhandahålles alla vanliga artificiella och naturliga mineralvatten de

sistnämnde af friskaste fyllning. Sjukgymnastik meddelas i ny bekväm lokal utaf erfaren sjukgymnast. Elektricitetsbehandling kan äfven fås.

Läkarevården förestås fortfarande af Professor Carl Peter Curman, biträdd af Distriktsläkaren D:r Rehnberg.

Bostäder till olika pris från 30 rdr till 10 Rdr i månaden för möbleradt rum, i större eller mindre våningar med kök eller enkla rum, kunna förhyras antingen på månad, för hel sommar eller terminsvis före och efter 20-24 Juli i hvilket fall de äro billigare. Nära badhuset belägna lokaler torde i god tid påtingas. Flere Restauranger finnas för spisning på stället eller hemtning, hvarjemte för egen hushållning finnes riklig tillförsel af lifsförnödenheter till billigt pris. Säkra och beqväma segelbåtar finnas i stort antal att hyra på dag eller månad. Nästan daglig ångbåtskommunikation med Uddevalla och Göteborg, hvarom vidare i Sveriges kommunikationstabell. Apotek, telegraf – och postkontor på stället. Förfrågningar och beställningar af rum och badtimmar mottages af Professor Carl Curman i Stockholm, Malmskillnadsgatan 34 A, samt i Lysekil af Tullinspektoren G. Bundsen eller Badhusstyrelsen.” (BLT 1872-04-05/KJ)

1872-05-.. Kommunalstämman beslutar tillsätta en särskild granskningskommitté för tomtregleringsarbetet. I denna får även professor Carl Peter Curman plats. (Granqvist, Lysekils kommun före fullmäktiges införande 1889, sid 139)

1873 Carl Curmans första hus, Storstuga I i fornordisk stil, vid Södra hamnen i Lysekil står färdigt. Inredningen, som är i samma anda, är ritad av professor Johan August Malmström, född 1829-10-14 i Östra Ny, Östergötland, och dekoreras av makarna Winge. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 25) (Curmans villor, sid 11)

1873-05-06 ”Tillkännagifvanden. **Lysekils Hafsbadanstalt**, hålles öppen från 8 Juni till efter medio af September för varma och kalla salta bad af alla slag, gyttje- och tallbarsbad, fullständig kreuzernacherbehandling, modifierad kallvattenkur. – Brunnsdrickning af alla slags brukliga, naturliga och artificiella mineralvatten. – Utmärkta tillfällen till segling med säkra båtar. Societetslokal med tidningar. Läkarevärden vid anstalten förestås fortfarande af undertecknad. Anstalten är under året utvidgad med stor ny bassin i flere afdelningar för denna.

Spisning i flere restaurationer såväl vid table d’hote som i smårum. Riklig tillförsel af lifsförnödenheter för egen hushållning. – Bostäder, såväl uti våningar med kök, som enkla rum, finns att tillgå från 1 r:dr till 50 öre per dag för möblerade rum. Priset faller sig billigast, om rum förhyres terminsvis före eller efter d. 20-24 Juli, eller på hela sommaren. – Postkontor och telegrafstation på platsen.

Med Uddevalla och Göteborg underhålles ångbåtskommunikation minst 4 gånger i veckan; närmare härom ses i Sveriges kommunikationstabeller. Beställningar mottagas och besvaras af badhuskamreraren J. A. Husberg, och af Styrelsen.

Carl Peter Curman, Badintendent.” (BLT 1873-05-06/KJ)

1874-05-01 ”Lysekils Havsbad hålles öppet från den 8 Juni till medio af September för alla slag af varma och kalla Saltsjöbad, gyttje- och kreuznacherbad, tallbarsbad, varmlufts- ång- och duschbad, modifierad kallvattenbehandling samt brunnsdrickning af alla mera brukliga naturliga mineralvatten af ständigt frisk fyllning, gymnastikmassage, elektricitetsbehandling. – Rikt tillfälle till segling med utmärkta båtar, dels på öppna hafvet, dels på större eller mindre fjärdarne. – Sällskapslokal med nytt piano, tidningar, biljard, regementsmusik från början af Juli.

Läkarevården förestås af badintendenten professor Carl Peter Curman, hvarjämte distriktsläkaren d:r Rehnberg äfven är för de badbesökande att tillgå. – Sjukgymnastiken förestås af löjtnant C. A. Lundgren.

Flera välordnade restaurationer. God tillförsel för egen hushållning.

Bostäder, större och mindre våningar, smärre enskilda hus eller enskilda rum uthyres med möbler och tillbehör, helst terminsvis före och efter den 22-25 Juli, men äfven andra tider enligt öfverenskommelse. – Telegrafstation på platsen. Om ångbåtskommunikation med Uddewalla (inomskärs) och Göteborg hänvisas till kommunikationstabellen.

Närmare upplysningar lämnas i Stockholm af professor Curman, Malmskillnadsgatan 34. Rumsbeställningar emottagas af kamrer J. A. Husberg, i Lysekil, eller af Badhus-styrelsen.” (BLT 1874-05-01/KJ)

1874 Änkan Calla Lundström och hennes mor Sofia Kristina Malmberg besöker Lysekil som badgäster. (Skillingtrycket)

1874-11-20 ”**Lysekils badinrättning** är enligt ”S.D.” öfwertagen af professor Curman och medintressenter för den enligt bolagsstämmobeslutet bestämda summan 55.000 kronor.” (BLT 1874-11-20/KJ)

1875 cirka   Fotografiet är taget från öster in mot Konsulliden och Gamlestan.

Det stora huset längst till höger på bilden, som vi ser gaveln på, är Kungsgatan 10 (Molléns hus). Molléns hus ligger där dagens Trädgårdsgatan är lagd. Fotot är sannolikt taget av Carl Curman. (Ur Arvids Sandells bildarkiv, bild B008)

1875 cirka   Fotografiet visar östra Gamlestan med Konsulliden samt västra delarna av Kungsgatan och Kyrkogatan. Motivet visar även den inre, östra delen av Norra hamnen, som kallas för Sanden. Stenbryggan närmast oss är Garvarebryggan. Notera att Långebryggan saknas på fotografiet. Detta stämmer om vi jämför med kartorna från 1866, 1872 och 1875. (Foto: Carl Peter Curman)

1875 Ett antal bofasta i köpingen bildar ett till Carl Curman konkurrerande bolag, Bansviks Varmbadhus. Varmbadhuset skall ha II- och III-klassbad för mindre bemedlade. [Anm: Badhuset byggs rakt nedanför där Bansviksgatan mynnar ut i Norra Bansvik.]

1876-02-28 I protokollet från kommunalstämman förekommer en tomtförsäljning till Lysekils Nya Badhus AB. Vad det blivit av det gamla badbolaget som tidigare brottats med ekonomiska besvärligheter framgår inte. [Anm: Jämför med **a.** SBL, Band 09: det Nya Badhusbolaget bildas först 1877, där Curman alltså är ledamot av styrelsen, samt med **b.** Sveriges äldsta företag, sid 641, som skriver att bolaget registreras med ovanstående namn år 1878 med ett kapital på 92.000 kronor.]

Kommunalstämman beslutar att försälja en tomt kallad "Lilla Bansvik" till Lysekils Nya Badhus AB för 300 kronor samt en årlig ersättning till jordägarnas kassa med 4 kubikfot korn. Tomten omfattar "11 kvadratrefvar och 56 stänger". I köpekontraktet ingår en bestämmelse om återköpsföreträde för köpingen. (Per Carlsson, 1876)

1876 Carl Peter Curman medföljer som guide när Calla Lundström och hennes mor Sofia Kristina Malmberg genomför en semesterresa till Italien. (Skillingtrycket)

1876.

1876 Fotografiet visar Calla Curman.

1877 Arkitekt Anton Hugo Hörlin, född 1851-07-30 i Marstrand, gör ritningarna till Carl Curmans annexvilla i Lysekil. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 19)

1878-03-04 Carl Peter Curman och Calla Lundström, född 1850-11-12 på lägenheten Strand i Kristina församling i Jönköping, gifter sig. Calla är dotter till fabrikör Carl Frans Lundström och Sofia Christna Malmberg, båda från Jönköping. Calla är sedan 1874 änka efter förste bataljonsläkare, medicine doktor Adolf Liljenroth. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09) [Anm: se (Jönköpings Kristina C:8, 1833-1855, sid 431) och (Jönköpings Kristina AI:33, 1845-1851 sid 344).]

1878 Curmans Lillstuga står klar. (Curmans villor, sid 11)

1878-06-2x Curmans villa vid Södra hamnen brinner ner med alla de konstskatter den innehåller och därtill frukten av ett tioårigt arbete med klimatologiska observationer, som Carl ämnat lägga till grund för ett större verk. Denna förlust är oersättlig. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)

1878 Carl Curman köper in Bansviks Varmbadhus vid en konkursauktion. Badbolaget får nu namnet Lysekils Förenade Havskuranstalter. Verksamheten i Bansvik drivs som ett extra varmbadhus.

1878-09-.. ”Lysekil i september 1878.
Af de 700 badgäster, som här sökt ”nyttan och nöjes” under loppet af sommaren, synes ännu för några dagar sedan den lilla återstoden ängsligt vanka af och i den förr så lystra parken, der en och annan suck från dryader i urbleka slöjor dessutom blott alltför sorgligt erinrar om årstidens framskridna skede.

Väderleken har annars allt till den 10 september varit den skönaste och för baden mest gynnsamma, hvarföre och ovanligt många lyckade kurer omtalas äfven för sådana åkommor, för hvilkas bot mången annars återvänt med oförrättadt ärende. Så hafva icke mindre än 10 patienter, som ledo af svår ”giftassjuka”, här blifvit botade med ingångna partier.

Gästerna hafva således haft anledning att vara belåtna, men icke värdarne. Husegare, restauratörer, båtförare och alla, som här draga af badgästernas utgifter, klaga nemligen öfver den stora sparsamhet, hvarmed dessa i år blifvit gjorda, och blott fotografen säger sig hafva haft lika god affär som annars.

Om behållningen alltså varit mindre än under sist förflutna åren, hoppas man dock att densamma, när den dertill förmodande orsaken, penningbristen, upphört, skall återkomma till sitt förra belopp, hvarför ock slägga och hammare här äro i liflig verksamhet för uppförande af nya bostäder. Af sådana hafva under senare åren en mängd uppförts vid Kyrkoviken, hvilken med sitt rymliga och friska läge onekligen äfven erbjuder de mesta fördelarna för härhvarande gästers bekvämlighet, och man finner heller icke å någon af våra badorter så många verandor, lämpliga för hafsluftens inandande, som här.

Flertalet af dessa bostäder, som byggas af plank med 3 rum och kök på nedra botten samt trenne vindskammare, hafva nemligen alltid en och understundom två verandor åt husets långsida. En sådan liten byggnad, som här uppföras för en kostnad af 2.000 kronor gifver egaren en årlig behållning i hyra af 400 á 500 kronor under den korta tiden af 3 månader.

Bland nya byggnader i köpingen må särskilt nämnas nya badhuset och hotellet. Det första är uppfört i gamla köpingen vid Bansviken, sedan den här stationerade läkaren, doktor Rehnberg, hade samlat aktier till företaget. Nya badhuset är nu såldt till professor Curman.

Hotellet, som jemte rum för resande skall omfatta handelslokal, lånebibliotek m.m. har efter många trakasserier likväl lyckats komma till stånd och torde färdigt säkerligen till allmänheten till stort gagn.

Hvilka framsteg köpingen gjort under de tre sistförflutna decennierna, synes däraf, att husens antal vuxit från 120 till 500, innevånarnes från 700 till 1700, köpmännens från 8 till 20^{*)} och badgästernas från 100 till 2.000.

Den 19 september hade alla gästerna rest sin kos och samma dag gaf sig badintendenten, dr Curman, härifrån, och sedan dess har köpingen återfått sin normala prägel. Husegare, med sina familjer, som under badtiden bott i källare och träbodur, ha åter kommit fram i dagen och tagit sina bostäder i besittning; på verandorna, der nyss eleganta damer prunkade, hänga nu långa rader af sill till torkning; parken är full med upphängda tvättkläder och i bersåerna slåss fulla gesäller allt emellanåt, på köpingens förnämsta restauration, der nyss tonen gafs af badgästers finare bildning, herskar nu det råaste kroglif; en bostad, som nyss kostade 5 kronor per dag, kan nu få hyras för 50 öre, och priserna på lifsmedel hafva fallit, men beskaffenheten har äfven försämrats. X.

*) En af köpmännen omsätter 16.000 kronor under loppet af julimånaden blott.” (BN 1878-10-21/KJ)

- 1879-03-27 **Professor Curman** anlände hit till staden [Uddevalla] i går med middagståget, samt afreste strax derpå till Lysekil. (BN 1879-03-27/BN)
- 1879-03-31 Kommunalstämman behandlar tomtförsäljning av vissa markområden i anslutning till av badbolaget redan ägd mark. Bolagets direktör professor Carl Curman meddelar att badbolaget är villigt att betala 500 kronor för markområdet och detta blir även stämmans beslut. (Per Carlsson, 1879)
- 1879-04-29 Carls och Callas son Jon Sigurd föds i Stockholm. (SB1880) (SB1890)
- 1879-04-.. ”**Resebref från Lysekil**
Sista dagarne i april.
Vårvindar friska
Leka och hwiska etc. etc.
Ja det skola gudarna veta att vårvindarne äro friska i år: men lundarne se föga älskliga ut ännu, fastän första maj är för handen. Bistert var det på morgonqvisten, då VALBORG i söndags ångade utåt Bohusläns brutna skärgård på väg till den kraftigt uppblomstrande köpingen derute bland granitklipporna vid westerhafvens rand. De här och der utefter stränderna strödda små badorterna och handelsplatserna tedde sig ännu grå och domnade efter den långa vinterdvalan och kunde icke täfla i lifaktighet med fiskelägena, der rörelsen kommit igång redan vid första lossandet af isbanden. Otaliga för vinden dinglande långor och torskar m.fl. fisksorter vittnade att vår hurtiga fiskarebefolkning icke legat på latbänk. Småhusen och klipporna i Grundsund och Gullholmen voro bokstavligen beklädda med torkade hafsinnevånare.

VALBORG gick ej genom Strömmarne denna gång, utan tog vägen genom Björn- och Malösunden, en god del penningar äro nedlagda uti denna kanalledning och stora svårigheter hafva säkerligen varit att bekämpa vid arbetet. Midt uti det sistnämnda sundet låg i farleden en större klippa, benämnd Malösten, hvilken bortsprängdes. Arbetet synes vara solidt och utfördt med omsorg; det enda som skulle anmärkas emot detsamma är den skarpa svängningen uti Björnsundet, der farleden kröker sig i nästan rät vinkel. Lotsarne säga att kanalen bort ledas i rak riktning genom ett i närheten liggande trängre sund och mena tro på att sådant arbetet nu är, är det förfeladt. Kanhända hafva de rätt uti sitt första påstående, men låtom oss hoppas ej uti det senare, om blott lotsarne sjelva ville visa mindre gensträfvighet och uppdrifva sin skicklighet ännu en smula, så torde svårigheten vid björnsundet lätt nog kunna öfvervinnas. I alla händelse böra vi vara glada och tacksamma att den nya farleden kom till stånd.

En stund efter sedan ångaren lemnat Gullholmen, kommo vi ut på öppna sjön och snart framskymtade Lysekils kyrktorn vid inloppet till den vackra Gullmarsfjorden, Sveriges djupast inskjutande hafsvik. Fiskebäckskil anlöpes icke och innebyggarne derstädes klaga öfver att ångbåten ej, i likhet med förra året, besöker deras hamn vid hvarje resa till Lysekil. Denna klagan synes berättigad, då man tager i betraktande att nära gemenskap förefinnes i mycket mellan de båda på fjordens ömse stränder liggande platserna. Allteftersom vi nalkades Lysekil, framstodo klarare konturerna af de oregelbundna husraderna. Köpingens läge är just icke märkligt för någon naturskönhet. På en klippig och kal landtunga äro husklungorna grupperade i ett virrvarr, å tvenne sidor häfva sig hafsvågorna och utåt Kattegatt slår ett bälte af kala granitskår sin ring kring udden. Då man kommer närmare märker man dock, att konsten gjort sitt bästa för att pryda ödemarken och ersätta hvad en njuigg natur förvägrat. Sålunda lofvar parken, väl vårdad af länsträdgårdsmästaren herr Lindebäck, att blifva en behaglig tillflyktsort för de många flyttfåglar, som här under somrarne bruka restaurera sina krafter efter strapatserna under vintern uti salongerna och klubbarna i hufvudstaden och annorstädes. En mängd vackra villor på kullarne här och hvar bidraga äfven i väsentlig mån att försona ögat med den enformiga klippkusten. Den vackraste bland dem, såväl hvad stil som läge beträffar, torde tvivelsutan vara villan Qvikkjokk, tillhörig en före detta Uddevallabo, fru Elsie Nomell. Genom den gästfria värdinnans tillmötesgående sattes jag i tillfälle att taga villan i närmare skärskådande, och genom egen erfarenhet kan jag således försäkra, att lika stilfullt och anslående som det yttre ter sig med det vackra tornet och de många verandorna och balkongerna, lika elegant, smakfullt och ändamålsenligt är det inre. Anordningarne och ritningarne till det hela äro uppgjorda af egarinnan sjelf. Att byggningen varit kostsam kan man sluta sig till om icke annat deraf, att tomten ensamt, oberäknadt alla de dyra sprängningsarbetena, kostade 1.000 kronor. Vid parkens ena sida låg en liten gråstenskulle, som alla kastade ringaktande blickar på och undrade hvartill den

skulle kunna användas. Kom så fru N. och tog den i beslag. Man log medlidsamt i början, men den charmanta utsikten från det åttakantiga tornets öfversta balkong öfver hamnen och Gullmarsfjorden med de i egendomligt djupblå färgton skiftande bergen i bakgrunden utvisar bäst, att egarinnans skarpa blick riktigt uppfattade lägets ypperlighet. Det vackra Qvikkjokk, som icke i ringaste grad mer än till namnet erinrar om Lappland, torde i år komma i år att bebos af länets höfding, grefve Ehrensvärd.

Under senare åren har mycket byggts på Lysekil. Trots de knappa penningtiderna torde äfven i år en ny villa uppföras af konsul Grave Josias Sundberg, åtminstone är stenfoten till en dylik anlagd å en kulle näst intill Qvikkjokk.

På tal om vackra byggnader kunna vi icke utan saknad omnämna professor Curmans i ren norsk bondstil uppförda villa, som sistlidne sommar genom en snickares vårdslöshet jemnades med jorden af en eldsvåda. Saetershyddorna voro två, hvaraf den ena genom förenade ansträngningar räddades undan lågorna. Den nedbrunna byggnaden kommer att åter uppföras uti samma stil, men en oersättlig skada förblifver alltid förlusten af professor Curmans i huset förvarade rika samling af fornnordiska saker.

I närheten af herr Curmans villa ligga gamla badhuset och den prydliga societetssalongen. De båda badhusaktiebolagen äro nu sammanslagna sedan Bansvik blef försatt i konkurstillstånd. Då tillfölje af de dåliga tiderna så många badgäster som vanligt icke väntas till köpingen, antages Bansviks badhus komma att blifva stängt i sommar. Att badgästerna blifva färre i år sluter man deraf, att högst få förfrågningar om bostäder till dags dato ingått.

Men här ordas redan om både ett och annat, utan att jag ännu beskrifvit huru undertecknad landsteg i köpingen. Detta är dock lätt gjort. Med nattsäcken i hand promenerade jag upp genom parken till gästgivaregården, der jag snart omhuldades af en glad och treflig värd. Huru angenämt än vistandet der var, måste dock tiden på annat sätt fördrifvas, och hvad var då naturligare än att kosan styrdes till kyrkan. Denna är uppförd af trä och dess enda märkvärdighet är en i trä skulpterad vacker predikstol från katolska tidehvarvet och som förut tillhört tyska kyrkan i Göteborg. Församlingen var i dag fåtalig, ty en stor del af köpingsboarne hade begifvit sig öfver till Fiskebäckskil, der själasörjaren höll sin afskedspredikan. Kanhända var det med anledning af denna fåtalighet som klockarens steg genljödo så störande i kyrkan, der han ogenerad, midt under bönerna och församlingens andakt, klampade iväg öfver golvet och förrättade sina göromål. I allmänhet tycktes han sköta sitt ”geschäft” på ett något för mycket businesslike manér. Så t.ex. satte han sig uti en af kyrkbänkarna framme vid altaret och obesväradt räknade kopparslantarna, som han strax förut uppfiskat med den störande håfven. Månne det icke vore på sin

plats att litet mer, åtminstone för exemplets skull skilja på andliga och världsliga ting?

Lysekils kyrka är betänkt på att skaffa sig en orgel, hvaraf den hittills varit i saknad. En dylik är beställd hos herrar Molander & Co i Göteborg för 6.700 kronor.

På aftonen besöktes Thalias tempel. Att det ännu var temligen primitivt kan ju icke förundra. En större lada, i hast uppspikade bräder öfver bockar föreställande amphiteaterns sittplatser, der utanför ett skrank, som inneslöt läktarepubliken, kulisser af tyg, medförda af den resande direktören sjelf – se der konstens tempel uti köpingen. Då båset för läktarepubliken blifvit fullt, klättrade de glada gossarne upp under taket på några lösa bräder, hvilka hvarje ögonblick hotade att komma ned i hufvudet på de på amphiteatern sittande människorna. Herr kapellmästaren hade äfvenledes flugit upp inunder taket rätt öfver scenen och trakterade flitigt sitt dragspel. Det var direktör Bergman, som med sina hundar, apor, hästar och bockar fägnade Lysekilsboarne, af hvilka så många infunnit sig att huset var utsåldt. Djuren tycktes hafva tagit intryck af lokalens obetydlighet och lämpade sina produktioner derefter. Emellertid var publiken förtjust; den klappade händer, den stampade i den lösa golfläggningsen så att dammen rök efter det, och den ropade till och med da capo.

Följande dags afton hade jag tillfälle att öfvervara köpingens nyindelade brandkårs första sprutöfning. Tvenne nya sprutor hafva nyligen inköpts från England till ett pris af 1.200 kronor hvardera. Då en äldre spruta förut finnes och kåren är ganska manstark, har köpingen ett eldsläckningsväsen som få platser af den storleken torde kunna berömma sig af. Förtjensten af brandväsendets ordnande tillkommer uteslutande nya köpingens innevånare, ty bebyggarna i gamla köpingen rygga tillbaka för alla utgifter och vilja ej lägga två strå i kors för utvecklingen. Ock likväl torde just de hafva största fördelen af brandredskapen, ty om en eldsvåda olyckligtvis skulle utbryta bland de sammangyttrade husen, kommo människorna att stå sig slätt utan sprutor. Då högst få hafva assureradt sina egodelar skulle förlusterna blifva betydliga. För några år sedan lär ingen i gamla köpingen haft assureradt, men varnade af den afskräckande olyckan i Strömstad m.fl. platser, hafva några kloka personer börjat vidtaga den skyddande åtgärden, oaktadt premierna äro mycket dryga – de uppstiga till 10 %, sades det mig.

Men tillbaka till sprutmönstringen! Under anförande af den hurtige lotsfördelningschefen löjtnant von Holten ryckte tvenne af sprutorna ut från den, såsom det föreföll mig, något väl tillbommade nya sprutboden vid gästgivaregården. Elden antogs hafva utbrutit i Qvikkjokk. Med ett gladligt mod skyndade manskapet nedåt Kungsgatan med sprutorna, åtföljd af brandsegelservis, rifnings- och bergningskår m.m. som hörer till en väl

organiserad brandkår. Sjelfva qvinnorna äro inryckta i langningsafdelningen. De nya sprutorna visade sig vara ganska goda för sin storlek och äro framför allt lätthanterliga, en väsentlig egenskap hos en god brandberedskap. Icke förty uttryckte några af de gamla köpingsboarne sin missbelåtenhet och prisade sin gamla spruta. Det är väl sant att denna kastade strålen i det närmaste lika högt, men huru mycket ovigare är den icke?

Uti Lysekil såg jag en polis slå sina lofvar. Han var uppsträckt uti en ny präktig uniform. Den traditionella värdighet, som en lagens tjänare bör innehafva stördes dock något af den ungdomliga karlens nonchalanta hållning. Jag skulle därför vilja gifva honom det rådet, att draga näfvarne ur byxsäckarne och knäppa igen uniformsrocken.

För någon tid sedan arrangerades uti Lysekil en soiré, hvaraf behållningen tillföll de fattige. Den beskrefs på sin tid uti "Bohusläningen". Vid tillfället upplästes nedanstående särskilt för festen författade trefliga verser. Efter de upplysningar jag af författaren sjelf erhöll, voro de ursprungligen afsedda att publiceras uti "Bohusläningen", men då de förirrade sig åt ett annat håll, ville redaktören af denna tidning ej eftertrycka dem. På särskild begäran inflyta de emellertid nu här.

Positiv-visa Melodi: Sandahls kanon

Min sång rör en köping ibland de moderna,
Med badhus och park och mång tjusande tärna,
Der herrarne leva ett "levvande lif";
Men – tyst får du socker, min vän positiv.
Den köpingen fått sig ett namn, som kan lysa,
Och blir väl det enda så länge; ty hysa
Förhoppning om bättre, är blott tidsfördrif,
Om aldrig så mycket jag drar positiv.

Dock finns trenne stjernor för irrande tanken –
Tre lyktor, hos doktorn, hos Jonsson och Banken.
Den som vill ha flera, det rådet dock gif
Hos alla de andra att dra – positiv.

Så finns där en sak, som gör resande flata.
Jag menar vår "vackra" och "rena" Kungsgata,
Den blir aldrig stensatt: men hör! genomdrif
Den saken, så spelar jag fullt positiv.

Bland "oväsen" många i köpingen finnas,
Ett brandväsen stiftats, om riktigt vi minns,
Nu fattas blott eldsvåda – ack, hvilket lif!

Men den får ej bli uti mitt positiv.

Polisen är kommen! man skrek häromdagen
Och karl`n är siratlig och kan ta i kragen.
Hvar bondkratta, om han är aldrig så ”stif”
Och synd om en hvar, då han ”drar” positiv.

I år kom ej sillen i banor så långa,
Dess längre stå näsorna, också rätt många.
Här blef ej som fjolårs ett faseligt kif,
Ty fångsten fått rum uti mitt positiv.

Snart komma de sjuka från öster och vester,
Då hugger en hvar sig ett halftjog badgäster
Och profvar dess seghet med gaffel och knif
Samt spelar för dem hvarje dag – positiv.

Ja, ”helt skiner soln” snart på köpingen ner
Och Bohuslänsbanken ej stryper nån mer,
Ty snart kan en stackare få kreditiv,
Om bara han spelar helst morskt – positiv.

Nu får jag väl sluta och ”hustru Susanna”,
Ty herrskapet ger oss väl lite på ”tanna”,
Och så till oss fattiga slantar och gif,
För det vill vi ha vefvat för Er positiv.
E...e.”

(BN 1879-05-01/KJ)

- 1879 Carl Curman blir av Köpenhamns universitet vid dess jubelfest kallad till hedersdoktor. (Calla Curman, Minnen)
- 1880-1908 Carl Curman är under dessa år docent i balneologi och klimatologi vid Karolinska institutet. (Calla Curman, Minnen)

1880 Curmans Storstuga II vid Södra hamnen står färdig. På det drakomslingrade dörromtaget står de numera bevingade orden "Stände huset på hälleberg Tryggt i Herrens hägn". [Anm: År 1881 låter Gustaf och Anna Retzius uppföra en sommarvilla på en av Hägerstens högsta punkter. Villan döps till Sagatun som betyder Sagas heliga plats; Saga var skaldeingivelsens gudinna. Paret är intresserade av fornforskning, antropologi och den sengötiska riktningen. De företar ett flertal etnografiska forskningsresor och efter en resa till Norge är de båda starkt gripna av Norgeromantiken. När de skall uppföra sin sommarvilla väljer de därför den fornnordiska stilen med drakslingsor, svalgångar och utkragande övre våning. Omgivningen är viktig och den skall helst föra tankarna till den norska naturen med granar, tallar, berg och sjö.

Paret Retzius är god vänner med familjen Curman som redan på 1870-talet uppfört en sommarvilla i fornnordisk stil i Lysekil, Bohuslän. Curman hade anlitat Ekmans Mekaniska Snickerifabrik i Stockholm för både leverans och uppförande av huset som restes med färdiga byggelement i trä. Sagatun och Curmans villa är närmast identiska både i utförande och byggnadsteknik och troligen är det Ekmans Mekaniska Snickerifabrik som även levererat och uppfört Sagatun. (RAÄ, STOCKHOLM, BRÅDSTUPET 4 - husnr 1) (Maja Hagerman, Det rena landet, bild mellan sid 342-343)]

1881-05-30 ”**Från Lysekil skrifves till B.L.**

Efter en ovanligt länge ihållande winter och kall vår fingo wi hastigt öfvergång till den blidaste sommar med 25 grader Celsius värme i stugan, och pågår nu wårarbetet rastlöst. Här göras alla möjliga förberedelser för emottagande af badgäster, och intendenturen wid badhusen, professor Curman, är redan anländ hit från en utrikes resa. Stora badhusets restaurationslokal är betydligt uppsnyggad. En ny rymlig billiardbyggnad är uppförd med en utmärkt trevlig utsikt åt hafvet. Promenadplatsen utanför badhuset och bryggor ha blifvit betydligen förbättrade.” (BN 1881-05-30/KJ)

1881-08-11 Carls och Callas dotter Ingrid Sofia Carolina föds i Stockholm. (SB1890) (SB1900) (SDB 1901-2009)

- 1882-02-09 Extra läkare i Lysekils distrikt blir tills vidare under tre månader medicine kandidaten Axel Ludvig Curman. (BN 1882-02-09/KJ)
- 1882-06-05 ”Lysekils Badtidning
Lysekil 5 juni 1882. Pingstdagen – utfarternas dag – kom skön och strålande, med en luft så mild och ljum, att väl näppeligen en härligare majdag kunde önskas. På den af en sakta vestlig bris krusande Gullmarn syntes och hela dagen flaggprydda båtar med lustfarande styra kosan till det snedt emot belägna Skaftölandet, der man verkligen skulle kunna önska sig få stanna för alltid å någon af de täcka oaserna bland bergen. Många voro ock, som sagt, de kottierier, som der för dagen slagit läger för att i fulla drag njuta af den rikt utvecklade naturen. För dem, som ej hvardagligen äro i tillfälle att beundra det storslagna i naturen, förblifver en sådan pingstdag, som den i år, en skön minnenas dag.
Egaren af ångaren ”Rosvik” gjorde pingstdagen, med ett trettiootal inbjudne, en utfart till det vackra godset Holma.
En afskedsfest för med. kand. Curman, hvilken nu afflyttar härifrån, gafs pingstdagen å hôtél Lysekil. Att herr Curman, under den korta tid han varit här, förvärvat sig allmänhetens odelade tillgifvenhet och förtroende, visade sig såväl af denna fest som af de enskilda bjudningar man i dagarne haft för honom.
... (Lysekils Badtidning 1882-06-08/KJ)
- 1882-06-12 ”Lysekils Badtidning
Öppnad är nu badanstalten i nya köpingen, men badgästerna hafva icke ännu till synnerligt stort antal anlända. I fredags afton mellan kl. 6 och 8 serverades de första baden, så kallade fribad för Lysekilsboarne, och i lördags öppnades anstalten för de helsosökande främlingarne.
Badläkare blifver i likhet med föregående år doktor B. Murray, som redan inträffat på platsen.
Badhuset vid Bansvik (gamla köpingen) låter deremot icke upp sina portar förr än 15 dennes.
Professor Curman anlände hit i söndags.
... (Lysekils Badtidning 1882-06-12/KJ)
- 1882 Benjamin Emilius Mollén köper Grötön av ett femtiotal jordägare för 3.000 kr och Carl Peter Curman hävdar att dessa sålt, då Mollén förespeglat dem att det skulle bli ångkvarn och sågverk av stor omfattning på Grötö. (Vikarvets Årsbok 1978-1979)
- 1882 Lysekils hälsovårdsnämnd tillskriver Länsstyrelsen och besvärar sig över guanofabriken på Grötö. Fabriken anses hota badanläggningen i Södra hamnen

genom besvärande lukt. Protester framförs även av professor Carl Curman i Badhusbolaget samt ytterligare 232 namnunderskrifter av i Lysekil fast boende.

1883-03-02 Doktor Emil Sixtus Falk lämnar Lysekil för att bli stadsläkare i Sundsvall. Efter Falks flyttning uppehålls distriktsläkartjänsten en kort tid av med. kand. Ludvig Curman. Sökande till den lediga tjänsten är doktor Per Fredrik Landelius. (Hfl)

1884-01-12 Carls och Callas dotter Nanna Brynhilda föds i Stockholm. (SB1890) (SB1900) (SDB 1901-2009)

1885 Carl Curman grundar inomhusbadet Sturebadet i Stockholm.

1885 Fotografiet visar Calla Curman utanför villan i Lysekil omgiven av familjens tjänsteflickor.

1895-09-.. Det sjunde allmänna läkarmötet förläggs till Lysekil. Carl Curman är ordförande på mötet. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)
Mötet är ett erkännande för det Carl Peter Curman gjort för Lysekil.

1886-01-23 ”**Lysekilsbornas järnvägsdeputation**, som för någon tid sedan under bruksegaren Kochs ordförandeskap uppwaktade K. m:t öfwerlemnade wid nämnde tillfälle följande skrifelse:

Till Konungen,

Då den vigtiga och för hela landet betydelsefulla fiskerinäringen å bohuslänska kusten fortfarande saknar hwad som ensamt förmår höja och utveckla en dylik näring, nämligen lämpligt anlagda samfärdsleder från kusten till det inre landet, så hafwa de, som nitälska för denna närings framåtgående och skönja dess framtida storhet, sedan flera år arbetat på att åstadkomma en jernvägsförbindelse mellan den centralt belägna och i hafwet utskjutna Lysekils köping och landets widt utgrenade jernvägsnät, med anknytningspunkt wid Frändefors station å Bergslagsbanan.

Genom en sådan jernväg, med ändpunkt i sjelfwa hafsbandet, kunna fiskeprodukterna framkomma snart sagdt till hwilken ort inom riket som helst, på samma tid, som nu understundom åtgår, att föra dem till de enda inom länet befintliga jernvägsändpunkterna och afsättningsorterna Göteborg och Uddewalla.

Under nu inträdda sillfiskeperiod skulle denna jernväg tillföra landet sillen i fullkomligt färskt tillstånd och därigenom bereda de mindre bemedlade klasserna ett betraktansvärt tillskott af en billig och närande föda, just under den tid på året, då de deraf äro mest i behof, nämligen wintertiden; en dylik samfärdsel med ändpunkt i yttersta sfären skulle äfwen under den ymnigaste tillgång förmedla afsättningen af den fångade sillen. Dessa uppfångade skatter behöfde sannolikt icke, som nu mången gång är fallet, åter utsläppas i hafwet af brist på köpare.

Då härtill kommer att detta, med stort och allmänt intresse omfattade jernvägsförslag, utrikes sjöfart, enär det utmynnar wid en, äfwen under starka wintrar, isfri hamn, och dels blifwa, för de orter, det genomgår Bohuslän och Dalsland, en kraftig häfstång till jordbrukets höjande och de därigenom befintliga anläggningarna och utveckling, så tro sig undertecknade hafwa framhållit några af de mest talande skälen för företagens stora allmänna nytta och behof.

Men då de erforderliga medlen för jernvägens byggande icke kunna till fullo anskaffas inom de närmast intresserade orterna, ehuru efter hwars och ens förmåga icke obetydligt är hjort, så wåga undertecknade utsedde ombud för dessa orter, hos Eders Kongl maj:t i underdånighet anhålla, att det täckes eders Kongl. Maj:t aflåta nådig proposition till näst sammanträdande riksdag om bewiljande till ifrågawarande jernvägsanläggning af stadsanslag utan återbetalningsskyldighet till ett belopp af 500.000 kronor, oberäknadt det till halfwa anläggningskostnaden uppgående sedwanliga lånet, som särskildt kommer att sökas, stödjande denna wår underdåniga ansökan på ofwan anförda landets sannskyldiga nytta afseende grunder.

Stockholm 5 januari 1886

Underdånigast

Arthur M. Koch	Carl Curman
Bruksegare och ledamot	Med. d:r, professor
Af första Kammaren	adr. Stockholm
Adr. Torp pr Qvistrum	

P. F. Landelius	Emilius Hörman
Distriktsläkare	Lotsförman
Adr. Lysekil	adr. Lysekil

M. Andersson	Johannes Olsson
Fabricant	Landbrukare
Adr. Stigen	adr. Stigen

1886-05-06 ”**Af professor Curman** har skulptören Ernst Ljungb., den bekante silhuettklipparen, utfört en porträttbyst i mer än naturlig storlek, hvilken byst blifwit beställd hos aflidne professor Kjellberg af Lysekils kommun, som har herr Curman i ej ringa grad att tacka för sin ställning, i det han är så godt som skapare af den berömda badanstalten derstädes. Kjellberg hann emellertid icke att utföra arbetet, som sedan anförtroddes åt Ljungb.

Bysten har en frappant likhet med originalet och kännare sätta högt värde på densamma. Den skall uppställas i den praktfulla och konstnärligt arrangerade societetssalongen wid Lysekils badhus.” (Bohusläningen 1886-05-06/KJ)

1886-06-.. Större delen av utfyllnaden i Kyrkvik är klar och strandvägen är grusad. Drivande bakom arbetet är Per Fredrik Landelius, Gustaf Emil Bundsen, Fredrik Leonard Carlsson och Carl Curman. (Arvid Sandell, LP 2002-05-24)

1886-09-22 Carls och Callas son Carl Henrik föds i Stockholm. (SB1890) (SB1900) (SDB 1901-2009)

1888-04-12 ”Professor Curman, hwilken afsagt sig sin sedan 1863 innehafda befattning som intendent och badläkare wid Lysekils badinrättningar, qvarstår dock tills vidare som badbolagets verkställande direktör.” (Bohusläningen 1888-04-12/KJ)

1888-05-.. Carl Curman slutar som badintendent vid Lysekils badhusbolag. Curman efterträds av doktor Nikolaus Daniel Diedrich Hugo Köster, född 1858-10-26 i Christine församling, Göteborg. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09, Band 22)

1889-07-13 **LYSEKILS TIDNING N:o 2.**

”Badsällskapet i Lysekil konstituerade under badsäsongen äro: doktorinnan Köster och fru Aaron från Göteborg, fru Magnusson, frökne Zethelius och Hvass från Stockholm, legationssekreterare von der Lancken, doktor R. Geete, ingenjör Asplund, alla från Stockholm, samt häradshöfdingarne Lindgren och Kjellin från Jönköping.

Konungen lär under sin vestkustresa med ”Drott” inträffa i Lysekil omkring 16 juli.

För h. m:ts värdiga mottagande har församlingen anslagit 400 kr.

Professor Curman vistas sedan medlet av förra månaden vid Ombergets fot, der han sysselsätter sig med vetenskapliga rön för utforskande af klimatiska och hygieniska förhållanden.

Professorns eleganta villa i Lysekil är för sommaren förhyrd af bruksegaren O. Ljungqvist från Jönköping.

Lysekils helsovårdsnämnd har d:r Per Fredrik Landelius som ordförande och apotekaren Johan Ludvig Lundberg till vice ordförande. Ledamöter äro majoren C. S. Lilliehöök, sjökaptén J. E. Hedberg och magasinsförvaltaren J. A. Olsson med handlanden J. O. Wallentin, konsul V. E. Mollén, förmannen A. M. Netterblad och roddaren O. Christensson som suppleanter.
(Lysekils Tidning 1889-07-13/KJ)

1889-08-24

LYSEKILS TIDNING N:o 8.

”Badhusdirektionen i Lysekil har under konungens vestkustresa af denne erhållit som gåfva 500 kr. att efter godtfinnande användas något för badorten nyttigt ändamål.

Under samma betingelse ha af konungen äfven öfverlämnats 500 kr till hvar och en af badhusdirektionerna i Strömstad, Marstrand och Varberg.

Fonden för behöfvande badgäster i Lysekil eger till kassaförvaltare efter tullförvaltaren Bundsen, som aflidit, kassören Hallgren.

Ännu finnas kvar i Lysekil, trots mindre lämpliga väderleksförhållanden, öfver ett kvarts tusental badgäster.

Kommunalfullmäktige hade i går afton sammanträde, dervid lär förekommit till behandling bland annat frågan om bidrag från kommunen till en privat skola i Lysekil.

Landshöfdingeembetet lär förut hafva hänvisat till kyrkstämman för beslutsfattande i en dylik angelägenhet.

Det lär gå rätt, stundom till och med hetsigt, till väga vid kommunalfullmäktiges sammanträden.

Ordförande är konsul Sundberg och vice ordförande majoren Lilliehöök. Antalet fullmäktige är som bekant 24.

Efter 30 år. Professor Curman har nyligen under ett par dagar besökt det natursköna Visingsö i Vettern och i sällskap med en ung målare herr Gernandt besett ön och dess minnesmärken, Professor C., som är ett af vårt lands skickligaste fotografer (han har nämligen i tjugoåttio år idkat denna ”moderna sport”) har tagit ett tjugotal vyer från slottsruinen, Kyrkan och dess fina portal, interiörer derifrån m.m.

Professor C., som under sommaren vistats å Omberg för att rekreera sig, väntas nu återkomma till Lysekil, hvilken plats han nu för första gången under 30 år lemnat under en badsäsong.

(Lysekils Tidning 1889-08-24/KJ)

1890 cirka Carl Peter Curman tar ett fotografi över östra delen av Konsulliden samt västra delen av Kungsgatan.

Det långa huset till vänster är Strandéns hus, Kungsgatan 8.

Huset ovanför tillhör familjen Mollén, Kungsgatan 10.

Ovanför detta hus ses Gästgiveriet (där dagens Midgård ligger).
Till höger om detta ligger familjen Nordvalls hus, Kungsgatan 17, vars västra del är dold av fotograf Malcolm Jacobssons hus, Kungsgatan 12A.

1890-07-05 **LYSEKILS TIDNING N:o 2.**

...

Professor Curman anlände hit i torsdags.

I Lysekil äro för närvarande 270 badgäster inskrifna.

...

(Lysekils Tidning 1890-07-05/KJ, PS)

1890-08-09 **LYSEKILS TIDNING N:o 7.**

”**Bazaren i Lysekil** (lördagen 2 augusti) ”Regn och ostadig väderlek” sa barometern på förmiddagen den minnesrika bazardagen. Man måste därför, ehuru ogera, förlägga höggvarteret till det inre af helgedomen, societetssalongen.

...

I professor Curmans gammalnordiska villa bjöds på mjöd ur horn, stånkor och kannor samt fläsk af valhalla-galten samt att beskåda de gamla husgeråds- och konst saker herr C. under åratat der samlat och ordnat. Tärnor i nationaldräkter betjenade de till ett antal af 150 besökande.

...

På måndag förevisades de omnämnda tablåerna likaledes på tisdag. Samma dag var soaré med bal. På torsdag var fru Pyk-Newsons konsert, på fredag åter igen ingen soaré med dans. Utfart till Åby, talrikt besökt, ha vi äfven haft denna vecka jemte utflykter med segelbåtar hvarje dag. Det har således varit en riktig festvecka, som nu gått. Venetianska fester på sjön, fyrverkerier m. m. än att förvänta.

Fotografiförsäljningen förestods af professorskan Curman, fröken Richert, ingenjör Lamm, fiskdammen af friherrinnan Tham, fru Modin, löjtnant Brunström, häradshöfding Kjellin; kaffeståndet af fruarna van der Lancken, Engelau, Skytte, fröknarna Risbäck, Nordgren, Rollén, Sernander, Åkerlund och herr Planthaber, buffeten af fruarna landshöfdingskan Lothigius, doktorinnan Landelius, doktorinnan Kock, friherrinnan Lothigius, Renström, Kreuger, Haij, Bergman, Fock, Nordvall, löjtnanterna Drangel och Haij, blomsterståndet af fruarna friherrinnan Adlercreutz m. v. Hofsten, fröknarna Evers, Flack, löjtnanten Evers och kandidaten Lindberg; konditoriet af fröknarna Engelau och Schmiterläf samt herr Bennick; skjutbanan af fröknarna Fliflet och Liljenroth, häradshöfding, vågmästare voro fröken v. Sydow, kandidaterna Lindström och Söderberg. Museum eller Wienerdamkapellet utgjordes af följande medlemmar; herr Håkansson (direktör). Bianca

kandidaten (Hedman, (wienersångaren) kandidaten Dufva, (danska chansonette-sångerskor) två herrar Palm.

Vid professor Curmans villa tjänstgjorde fru Brogren, fröknarna Florence Mollén, Anna Mellgren, Emma Carlberg, kandidaten Ernst Myrin och herr Otto Schenin.

...

(Lysekils Tidning 1890-08-09/KJ)

1890-09-11 "Sällskapet "Lysekils Vänner" hade förliden lördag årssammanträde. Af sekreterarens berättelse öfver sällskapets verksamhet under förlidet år har inhemtats att en promenadväg uppförts från fröken Bundsens hus i parken öfver flaggberget till gamla skolhuset, likaledes en promenadväg utgående från den förutvarande till Stångehufvud ledande, förbi Lassemyren och den så kallade Hästeviken till Stångehufvud, 1.260 meter lång. Vid denna väg hafva sittbänkar blifvit anordnade; Trekanten i Rosvik har planerats och planterats samt inhägnats med staket af ståltrådmät.

Vid vägen till Stångehufvud vid den så kallade Pinneviken har ett mindre område blifvit uppgrävt och ordnat för plantskola. Uti föreningens förutvarande plantskola i parken planterades förliden höst 1.000 st. trädplantor. Till dessa plantskolors underhåll har förvaltningsutskottet lemnat ett anslag för innevarande år af 100 kronor.

För nödiga planeringar och planteringar i Bansvik har föreningen anslagit för en gång 60 kronor; för ordnandet af den öppna platsen vid gamla strandgatan, der huset n:r 25 förut haft sin plats, har föreningen likaledes anslagit för en gång 40 kronor.

Den äldre promenadvägen till Stångehufvud har delvis blifvit reparerad och förbättrad.

På denna af förtroendemännen, gjord ansökan ha Lysekils kommunalfullmäktige beviljat föreningen ett årligt anslag tillsvidare af 250 kronor. Då detta beslut blifvit öfverklagadt, har det ännu ej vunnit laga kraft.

Sedan K. m:ts dom fallit i afseende å Rosviks torg har till föreningen upplåtits vestra och södra kanten af detta torg i och för planteringars utförande.

Å årsmötet omvaldes de förutvarande förtroendemännen. Dessa voro d:r Per Fredrik Landelius, apotekaren Johan Ludvig Lundberg, postmästaren Jonsson, majoren Lilliehöök, kassören Hallgren, professorerna Curman och Murray, intendenten d:r Cöster, pastor Been och Konsul Sundberg. Badsällskapet hade

utsett kapten Odelberg och löjtnant Lundgren. Till revisorer valdes Konsul Lysell och handlanden Wallentin.

Badhusbolaget hade erbjudit sig att af föreningen inköpa dess tomt i Kyrkvik för en summa af 8.000 kronor eller den summa med hvilken föreningen häftar i skuld för nämnde tomt, hvarvid bolaget skulle öfvertaga räntebetalningarna från den 19 januari innevarande år och för framtiden underhålla och värda de blifvande planteringarna. Föreningen uppdrog åt major Lilliehöök att å föreningens vägnar uppgöra nämnde köp med bolaget.

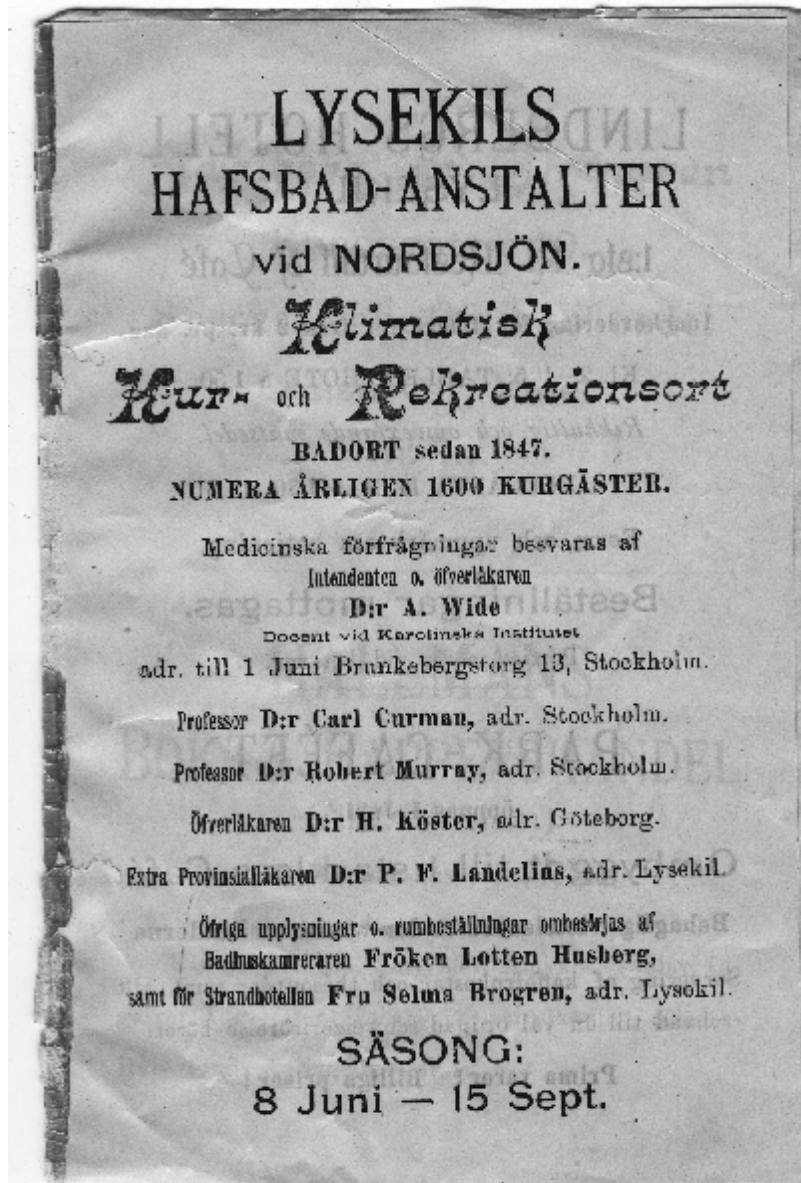
Badsällskapet hade anmält sig vilja till föreningen öfverlåta 400 kronor eller 1/3 af basarinkomsten för i år; äfven professor Curman öfverlemnade till föreningen en summa af 185:08 kronor hvilka influtit vid en i samband med basaren anordnad försäljning af fotografier. För att t. v. hafva uppsigt öfver och vård af föreningens planteringsarbeten valdes kaptenen och riddaren Bromander.

Vidare föreslogs program för det kommande årets arbeten. Planteringar skulle anordnas å Rosviks torg och Kyrkviksplanen. Likaledes pilplanteringar vid vägarne till Stångehufvud, vägvisare skulle uppsättas samt en karta öfver föreningens nyanlagda vägar och planteringar uppsättas. Anläggning af en trappa från den så kallade trekanten skulle göras.

Slutligen räknar föreningen sig till heder, att densamma genom en afslutad rättegång åt kommunen återbördat rätten till densammes egna gator och torg. Det hade till och med gått så långt, att jordegare delvis uthyrt till torg och gator afsedda platser. Genom att bereda sådan laglig rätt, hade föreningen gjort kommunen betydande tjänster och varmt arbetat för tillvaratagandet af dess intressen.” (Bohusläningen 1890-09-11/KJ)

1890-11-10 Grave Josias Sundberg sänder ett brev till "Professorn & Riddaren Herr C Curman" i Stockholm. Brevet är poststämplat i Stockholm redan 1890-11-12!
(Källa: Ingemar Forsström 2017-11-02, se även Sällskapet Strömstierna, Månadens bild, november 2017.)

1891

Annons:

**LYSEKILS
HAVSBAD-ANSTALTER
VID NORDSJÖN.**
Klimatisk
Kur- och Rekreattionsort
BADORT sedan 1847.
NUMERA ÅRLIGEN 1600 KURGÄSTER.

Medicinska förfrågningar besvaras af
Intendenten o. Öfverläkaren
D:r A. Wide
Docent vid Karolinska Institutet.
adr. till 1 Juni Brunkebergstorg 13, Stockholm.

Professor D:r **Carl Curman**, adr. Stockholm.
Professor D:r **Robert Murray**, adr. Stockholm.
Öfverläkaren D:r **H. Cöster**, adr. Göteborg.
Extra Provinsialläkaren D:r **P. F. Landelius**, adr. Lysekil

Öfriga upplysningar o. rumbeställningar ombesörjas af
Badhuskamreraren **Fröken Lotten Husberg**,
samt för Strandhotellen Fru Selma Brogren, adr. Lysekil.

SÄSONG:

8 Juni – 15 Sept.

- 1891-06-16   **BOHUSLÄNINGEN**
Professor Curman väntas till Lysekil vid midsommartiden. (Bohusläningen 1891-06-16/KJ)
- 1891-07-11   **LYSEKILS TIDNING N:o 2.**
- 1891-07-11   ”**Några allmänna betraktelser öfver bad- och brunnskurer.**
Af professor d:r **Carl Curman.**

Om den nordiska läkaren vill göra sig rätt förtrogen med de resurser, som de talrika olikartade kurorterna inom våra egna länder numera verkligen innesluta, skall han erkänna, att han i mycket få fall har behof att tillråda våra sjuklingar att, åtminstone sommartiden, uppsöka kontinentens och söderns aflägsna kuranstalter. Att det icke är ett visst för en ort egendomligt kurmedel, som är det väsentliga i dessa bad- brunns- och luftkurer, hvilka fått så stor användning, i samma mån man lärt uppskatta de fysikaliska läkemetoderna, känner mer än väl den tänkande praktiska läkaren i våra dagar och han vet, att det fastmer är samverkan af de många nya hygieniska faktorer, som erbjudes den sjuka under en sådan kur, och den konsekventa, individualiserande tillämpningen af desamma, som förmå bättra ett rubbat helsotillstånd. Det är ej endast medlet, utan vårda, ej blott metoden, utan den erfarna modifikation, som är hufvudsak, och det är mindre sjukdomen som skall botas, än konstitutionen som skall bättras och understödjas. Efter sådana principer äro och de flesta af våra egentliga kurorter anordnade och ledda – eller borde åtminstone vara det; om också allmänhetens omdöme ledes af dess egna kortsynta föreställningar om hemortens specificateter,* underhållna af hörsagor och reklamer, så bör dock deras läkare med lugnt öfvervägande af alla omständigheter, kunna ge ett afgörande, om och ej alltid lika villigt följdt råd vid valet af den badort, som för den ifrågavarande individen är bäst passande. Men detta val är icke så alldeles lätt att göra. Grunden för ordinationen får ej

blott hemtas från sjukdomens art, utan ock från individuella egenheter i den sjukens natur, hans levnadsvanor, allmänna helsotillstånd o. s. v.

Och äfven kurorterna hafva sin ganska invecklade konstitution. Ett blodfattigt tillstånd t. ex. höfwes icke alltid och säkrast genom endast bruket af en jernkälla, ej heller en magkatarr genom endast en karlspader- eller Marienbadkur. Organisationen kan möjligen senare vara genom en kallvattens- eller hafskur, hvilken väl kan förenas med den lämpliga inre vattenbehandlingen. Månget envist s. k. reumatiskt lidande kan ofta försämrans och förlängas genom en gytte eller varmbadsbehandling, då deremot en mera stärkande och omstämmande bad- och luftkur kan varaktigt häfva detsamma. det är ej heller alltid som högfjälls-sanatoriet, med dess tunna, torra, ofta alltför kalla om ombytliga luft och dess öfriga sanitära förhållanden, bör för bröstpartiet föredragas framför det måttligt fuktiga och tempererade hafsklimatet vist kust-sanatorierna, med deras vanligen långt rikare resurser och bättre tekniska och hygieniska anordningar. Ännu tvifelaktigare är det huruvida hvarje framskridet hjertlidande kan tåla vid en Nanheim-resa blott för det kolsyrade badets skull, och mången Aaschenerkur på stället för alltid och ohjelpigt brutit en syfilikers krafter, som kunnat räddas, om behandlingen företagits här hemma vid våra hafskur- eller kallvattenanstalter. Att sända en omtålig nordbo med kronisk lungkatarr tidigt på sommaren till Ems för att dricka lit alkaliskt vatten i ett olämpligt klimat torde ej heller vara välbetänkt, ty i kontinentens floddalar är klimatet under försommaren vanligen ytterst vexlande, och likaså torde de förr så populära Kreuznacherresorna numera vara minst sagt öfverflödiga vid skrofler och andra kroniska inflammationstillstånd, då den varma luftbehandlingen vid våra kraftigare Nordsjöbad får det mäktigaste understöd af hafsluften. D. v. s. att vissa sjukdomar kunna speciellt botas vid vissa gifna kurorter.

Visserligen kan vid bestämmandet af en badkur en betydande förändring i vistelseort och yttre förhållanden mången gång anses som det viktigaste, för att rycka den sjuke ur ängsliga vanors förlamande band, helst som en längre resa i våra dagar icke i och för sig innebär några svårigheter eller faror, men detta mål kan enklare vinnas inom våra egna skandinaviska gränser, der kurorter finnas i stor mängd, skiljda båda genom betydliga afstånd och olika egenskaper, medan det icke heller kan förnekas, att den sjukens vård med större trygghet kan anförtros åt kuranstalter och förhållanden, öfver hvilka den sjukens läkare kan ega ett säkrare omdöme, på samma gång den sjuke sjelf bättre och fullständigare kan göra sig i allo förstådd, en omständighet af icke så ringa vift som man ofta tyckes antaga. Sant är det nog, att mången bortskämnd och sjelfrådig sjukling kan hafva godt af, att utan vidare nödgas underordna sig alldeles främmande förhållanden och få sin synkrets vidgad beträffande betydelsen af det egna jaget med äfven kan ganska väl ernås vid våra egna större kuranstalter. Hvilka numera icke äro fullt så underlägsna utlandets, som

mången ytlig betraktare föreställer sig, hvilken bländats af den i ögonen fallande yttre prakten i de stora kontinentalbadens luxuösa kursalar och monumentala badhoteller. Den sakkunniga granskaren skall dock, i hvad som egentligen rör den sjukes vård och behandling, här finna minst lika många brister, som man hos oss kan anmäla beträffande det yttre och sociala anordningarna. Dessa senare stå likväk i långt bättre öfverensstämmelse med våra vanor och verkliga behof äro en prakt, för hvilken de fleste af oss måste känna sig främmande.

*

Dock finns ett och annat som verkligen kräfver förbättring, såsom t. ex. sångarne och äfven bordet för den sjuke, utan att vi därför behöfva beklaga oss öfver saknaden af de stora badhotellens rika table d'ôte, ej alltid lämpliga för våra sjuka. De rent sanitära behoven åter skola befinnas jemförelsevis bättre tillgodosedda hos oss, der hvarje större välordnad kurort ejbjuder förhållandevis stor omvexling af kurmedel och en i tekniskt hänseende t. o. m. öfverlägsen behandling inom vanligen väl inrättade badanstalten, på samma gång den ledande läkaren hos oss kan med större auktoritet utöfva ett välgörande inflytande på alla de förhållanden, som för sjuklingen äro viktigast; - jag vill blott påpeka disciplinen inom badanstalternas talrika och under årtionden välöfvade betjening, brunnsdrickningens ordnande med tillgång på naturliga, frisksända helsovatten af alla viktigare slag, sjukgymnastikens handhafvande af bildade specialister mot lägsta tänkbara afgift, de offentliga nöjenas öfvervakande inom tillbörliga gränser, segel tureernas inordnade under hafsbadens regelbundna kurmedel, o. s. v. (Forts)"

(Lysekils Tidning, 1891-07-11/KJ)

*

Att den sjuke triffes väl vid kurorten är otvifelaktigt af större vikt för en lycklig kur, än den ordinerande läkaren alltid besinnar. Äfvn våra intressanta kurorter hafwa, dock ganska olika natur och skaplynne, beroende ej blott på prakten och på naturen, utan och genom den publik som der vistas och den ande der är rådande. Så t. ex. trives vår allmoge i allmänhet föga väl vid kurorter, der "herrskapsklassen" är vida öfverwägande och tongifvande; allvarligare och andligt sinnade triffas icke, der en nöjeslysten publik söker roa sig med bullrande nöjen och lustiga upptåg och tvärt om. Sådant hör vid val av kurort behörigen afses."

(Lysekils Tidning, 1891-07-11/KJ)

1891-07-18 **LYSEKILS TIDNING N:o 3.**

1891-07-18 **"Några allmänna betraktelser öfver bad- och brunnskurer.**
Af professor d:r Carl Curman, (Forts och slut från föreg. n:r).

Klagan öfver nöjenas öfverhuvudtagande vid de svenska badorterna är vanligen lika orättvis som tanklös. Lämpliga förströelser och nöjen äro och faktorer, som icke böra ringaktas, helst som badläkaren intendenten ej här

förmår uppträda med nödig myndighet. Lika obilligt är ock talet om öfverflödig lyx. – Mera skäl är att klaga öfver inhemska badbesökandes ofta obilliga fordringar här hemma, medan desamma utomlands alltför medgörligt foga sig i allehanda godtyckligheter och brister. Större uppmuntran åt nordens kurorter från nordens egna sjuklingar och deras läkare skulle utan tvivel snart undanröja öfverklagande brister och kraftigt höja deras betydelse äfwen i internationellt hänseende, ty i mångt och mycket förtjena de att uppmärksammas äfven af främlingar, och flera svenska och norska kurorter hafva redan rönt ett varmt erkännande af de utländska läkare, som besökt dem. Men först och främst må önskas en lifligare samfärdsel mellan Nordens egna folk vid dess egna kurorter!

Vid valet af kurort förbiser man ofta en af de viktigaste faktorer man har att taga hänsyn till vid förflyttande af en ömtålig sjuk från sjukrummets och hemmets slutna atmosfär till det fria lifvet vid en badort; klimatets beskaffenhet. Vanligen betraktas klimatbehandlingen såsom blott intresserade allvarliga bröstlidanden, utan att man betänker, huru mycket viktigare för hvarne ömtåligare patient de nya ihållande och långt ifrån overksamma luftbad är, i hvilket han plötsligen förflyttas, än den lilla qvantitet brunsvatten eller de sparsamma ljumma bad, hvilka serveras honom med de minutiösaste föreskrifter. Ett riktigt val i detta hänseende kan mången gång betyda mer än både arten af mineralvatten och badformen. Saknaden af en tillförlitlig ledning i detta afseende är att beklaga, ty de enstaka uppgifter om några temperaturmedia, som stundom meddelats, sakna ringaste värde för klimatets karaktäristik i medicinskt hänseende.

Våra kurorters klimat är af högst olika beskaffenhet och betydelse, ej blott efter deras läge vid de olika hafven, på fjällan eller inuti landet, utan ock beroende på mångahanda lokala orsaker, och mycket oriktiga föreställningar härom synas råda. En bostadsort är icke alltid så blåsig eller så fuktig som någon kuranstalt inuti landet, och högfjällens klimat erbjuder mindre fara genom dess kyla än genom dess stora värmeväxlingar. Man varnar för hafskusterna vid lungsot och tillråder blåsiga höjdlägen på slätten, och dock känner man sedan gammalt ingen bättre luftkur i dessa lidanden är den rena hafsluften. En viss grad af sanning kan ligga i varningen, om man med hafskust tänker sig stränderna af djupt ingående hafsvikar och sund.

Vanligen talas om stark eller mild luft eller ombyttigt, rått eller skarpt klimat, och styrkan tillskrifves ofta någon viss mystisk egenskap hos luften, t. ex. ”ozon” eller dylikt. Men luftens styrka beror hufvudsakligast af dess afkylningskraft och denna sammanhänger oftare med den klimatiska ventilationens storlek och styrka än någon annan dess beskaffenhet*) Mild och jemnvarm luft af måttlig torrhet, som vanliga anses sakna all ”styrka”, kan dock verka kraftigare på kroppens omsättning och stärkande, ifall den har en

betydligare strömningshastighet, äro den stillastående kalla och råa luften. Så är förhållandet med hafsklimatet vid vår vestkust gentemot vissa lågt liggande brunnsorter. Med luftens "styrka" kan också stegras genom ökad torrhet och förtunning t. ex. hos fjällluften. Kurorterna skulle kunna indelas i sådana med stimulerande (retande) och toniserande (stärkande) klimat och dessa i kraftigt eller mildt stimulerande med torr eller fuktig luft, och sådana med sedativt (lugnande) och skonande klimat, men antingen torr eller fuktig luft, samt sådana slutligen med vexlande och oregelbunden karaktär.

I de skandinaviska länderna ligga, som vi veta, kurorter spridda från och med Östersjöns kuster till Vesterhafvet och dess öar, från Norges och Jemtlands fjällbygder ned till de danska öarne, representerande de skiljaktligaste klimattyper. Till de kraftigt stimulerande och toniserande kan man räkna de ytte hafsorterna med stark och kraftig ventilation jemn temperatur och måttlig fuktighet, vidare högt och fritt belägna orter på slättlandet med större

*) Liksom ventilationens (luftvexlingens) i ett rum beror på luftens rörelse derinne så beror en ords luftvexling ("den klimatiska ventilationen") på luftens rörelse, som framkallas genom vinden och värme-vexlingen, desto mera verkar den afkylande på vår kropp och kallas då "stark".

Värmevexlingar och hastigare luftomsättning och högfjälls-sanatorierna med låg temperatur, stora vexlingar, betydande torrhet, men ringa ventilationsströmning. Till mildt toniserande räknas kustsanatorier med skyddadt läge och mindre högt belägna bergskurorter och mindre högt belägna kurorter. Såsom lysande och skonade kunna räknas skogssanatorier och brunnsorter med torrt och skyddadt läge och måttlighet löfskogsvegetation; äfven hafsbad med skyddadt läge mot söder, högre klippstränder och rikare växtlighet. Ett mera oberäkneligt och variabelt klimat ega vanligen kurorter belägna i lågländta trakter, i öppna fuktiga dalgångar, i närheten af större insjöar och med alltför yppig vegetation.

Detta må betraktas blott såsom en antydning om, huru denna fråga skulle kunna behandlas. Såsom exempel, huru de viktigaste klimatförhållandena kunna vexla inom våra olika områden må anföras några medeltal för sommaren enligt tillförlitliga iakttagelser. Luftens rörelse vexlar på olika orter mellan knappt ½ och 8 á 10 meter i sekunden dess värmevexling under dagens lopp mellan 2° och 6° á 7° C., och vid omkast af vinden sjunker värmen på en ort 1° á 2°, på en annan 6° á 7°. Luftens fuktighet (vid middagen) är på ett ställe 7 millim. (=gram vatten på kub.-metern) mot 14 millim., eller dess relativa fuktighet 55 % mot 75 %. Den starkaste luftströmningen råder på Nordsjökusterna, den ringaste på högfjällen, den största dagliga värmevexlingen inträffar på fjällen och slätterna inuti landet den minsta på hafvet och vid kliprika hafsstränder;

den högsta fuktigheten i rikt bevuxna däldlandskap, den högsta på de höga fjällen och högländt slätt.” (Lysekils Tidning, 1891-07-18/KJ)

1891-07-18 ”**Professor Curmans familj** inträffade här i förra veckan. Professorn sjelf, lär icke vara att förvänta förr än omkring 20 juli då han avslutat en rekreationsresa, i sin gamla hembygd Dalarna.” (Lysekils Tidning, 1891-07-18/KJ)

1891-08-25 **BOHUSLÄNINGEN**
Professor Curman, hvilken invalts i bestyrelsen för det internationella läkaremöte, som 27 augusti kommer att ega rum i Stockholm, afreste i tisdags från Lysekil. (Bohusläningen, 1891-08-25/KJ)

1891-09-17 **BOHUSLÄNINGEN**
Lysekil. Badsäsongen slutad!

Söndagen den 12 dennes afslöts badsäsongen härstädes. Trots den ogynnsamma väderleken har ej så ringa antal badgäster hållit i ända till slutet.

Badorten har i år varit nästan mera besökt än förlidet år, ehuru den tid främlingarna tillbragt å platsen varit något kortare än förut.

På badhuskontoret inskrifna badgäster hafva uppgått till 1,272, deraf 644 män och 628 qvinnor. 1.011 personer hafva tillhört 1:sta klassen hvarförutom ett stort antal främlingar underlåtit att anmäla sig.

***

Vid augusti månads bolagsstämma med delegarne i Lysekils badhusaktiebolag inhemtades af styrelsens årsberättelse för 1890, att bolagets tillgångar i fastigheter, lösegendom och maskinerier m.m. uppgingo till kronor 240.385:65. Skulderna, deri inberäknadt aktiekapitalet, uppgingo till kronor 205.739:25.

Verksamheten vid bolagets båda badinrättningar under 1890 har visat följande resultat: inkomster af bad- och societetsavgifter kronor 27.751:16 af hyror och öfriga inkomster kronor 7.039:20 eller tillsammans kronor 34.790:36. Utgifterna belupo sig: aflöningar, driftkostnad, räntor och underhåll kronor 29.415:55. Behållningen af årets drift jemte öfverskott från 1889 utgör tillsammans kronor 7.089:18.

Stämman beslöt en utdelning af 4 % å aktierna och att återstoden af behållningen kronor 4.049:18 skulle afsättas för reparationsarbeten och förbättringar.

Under 1890 hade serverats 16.000 varma bad och 5.600 kalla bassinbad förutom säsongbad till Lysekilsbor.

*

Då intendenten d:r Hugo Köster, hvilken under fyra somrar innehaft denna befattning, förklarar sig vara af sin ställning som öfverläkare å Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, förhindrad att kvarstå som intendent, utsåg stämman, efter uttalande af sin stora ledsnad öfver d:r Kösters afgang från en plats, som nu med så stor framgång förestått, till hans efterträdare som intendent föreståndaren för ortopediska statsinstitutet i Stockholm d:r Anders Wide, hvilken härtill anmält sig som sökande. I öfrigt återvaldes den afgående styrelsen med professor Carl Curman som verkställande direktör.

*

Konungens befallningshafvande i länet har bekräftat kommunalfullmäktiges beslut att för nästa år skulle allenast tre ölrättigheter beviljas inom köpingen. De tre personer som nu fingo försäljningsrättigheter voro: herrar Ahlbom vid Rosviksgatan, Lindbom vid Gamla Strandgatan och Patrik Nilsson vid Kungsgatan.

Handlanden Bergfalks och Johanssons rättigheter blefvo således slofade.
(Bohusläningen, 1891-09-17/KJ)

1892-06-18 BOHUSLÄNINGEN

Annon. Lysekil.

Säsong från början af Juni till medio September. Hafsbad och klimatisk rekreationsort. Ingen terminsindelning. Telegraf – Telefon. Fullständig Bad – Brunns och Gymnastik-, Massage-, Kreuznacher- och Aachenerkur.

God tillgång på billiga bostäder i fritt liggande villor. Flere restauranter. Nya vidsträckta promenadanläggningar. – Läkare: Badintendenten D:r Anders Wide, Prof. Robert Murray, D:r Per Fredrik. Landelius. – Rumsbeställningar mottagas af kamrer Johan August Husberg i Lysekil – Inackorderingar i Fröken Ingeborg Maria Olivia Bergströms Pensionat. Förfrågningar besvaras i Stockholm af Prof:r Carl Curman och D:r Anders Wide. – utförlig prospekt med kartor, sändes på begäran.

Daglig ångbåtsförbindelse med Göteborg och Uddevalla.
(Bohusläningen, 1892-06-18/KJ)

1892-08-09 BOHUSLÄNINGEN

Hur man roar sig i Lysekil.

Såsom förut omtalats var till 29 juli bazar ordnad till förmån ”Lysekils vänners” fond för platsens förskönande och till understöd i parken och hade lockat talrika skaror på benen. De vanliga anordningarna (blomsterbutik, punsch- och champisschapp, skjutbana, båt med metspön, buffet, ölförsäljning med smörgåsar, menageri och museum, roliga gubbar och gummor, tjusande tärnor i landskapsdräkter samt last not least: spextillställning, hvarest uppfördes en enaktspjes ”Skum” som slogs synnerligen an på publiken. Efter ”spexen”

dansades med lif och lust och "den vilda jagten" fortgick till sent inpå kvällen. Det är och mer än vanligt många representanter för skönheten och behaget detta år. vid bazaren medverkade:

Fiskdammen: Friherrinnan Louise Raab, född Key, kaptenskan Märtha Lindström född Telander, Stockholm, fröken Eva Lindberg från Upsala, fröken Elvine Lindberg från Göteborg; löjtnant A. Rudling.

Blomsterståndet: Fru Dagmar Thomas f. Törneblad, fru Isabella von Hofsten, född Ewers; fröken Anna Schmitterlöw: fröken Eva Tham; löjtnant C. Ewers; herr R. Liljeroth.

Buffeten: Landshöfdingskan Fr. Lothigius; fru Gedvid Renström, Venersborg; fröken Hilma Ekström, Stockholm; fröken Ellen Ström, Oskarshamn, fröken Selma Lindberg, Göteborg; fröken Ingrid Björnström, Stockholm, fröken Alice von Proschwitz, Floda, fröken Tyra Lundberg, Stockholm; fröken Signe Hafström, Helsingborg; fröken Signe Qvennerstedt, Örebro; fröken Karin Sjöblom, Floda; fröken C. Vallman, Venersborg; fröken H. Ullman, Kolsäter; doktor G. Modin, Falun.

Ölförsäljningar: Fru Söderberg, Stockholm; fröken Otterström, Göteborg; fröken Karna Lundberg, Göteborg,

Program och andra dekorationer af herr arkitekten från Stockholm.

Kaffebordet: Doktorinnan Vestman: fru Selma Lindberg, f. Hegard, Göteborg; fru Ida Blomstedt, f. v. Baumgarten, Upsala; fröken Karin Hermelin, Ulfåsa, fröken Ingeborg Vestman, Göteborg, Göteborg; fröken S. Henschen, Falun, fröken Jungmarker, fröken Leila Lindberg, Upsala, fröken M. Lannerstjerna; fröken Ellen Scherni, Östergötland; fröken M. Ekmark, Stockholm, fröken Johansson, Falun.

Pavillon soiré: Professorskan Calla Curman, fröken M. Richert; fröken E. Ekmand, Stockholm; fröken Signe Lind, Norrköping; fröken Tyra Lundberg, Lyseki.

Skjutbanan: Hofrättsfiskalen Blom, Jönköping; fröken Ebba Hafström, Helsingborg; fröken Anna Qvennerstedt, Örebro; fröken Elise Westman, Göteborg; häradshöfding Westerling.

Menageriet och museum: Fil. kand. Forslind, Lysekil.

Teaterpjesen Skum af C. Nissen. Personer:
Fröken Sigrid Evers, Stockholm,

Fröken Helga Blomstedt, Upsala,
Fröken Hedvig Lidberg, Göteborg,
Löjtnant Gustaf Sandström,
Herr Hugo Tham, Fånö,
Regissör: kammarskrifvare John Jonsson, Göteborg.

En prolog framsades af professor John Vising från Göteborg.
(Bohusläningen, 1892-08-09/KJ)

- 1893-09-05 **BOHUSLÄNINGEN**
Läkaremöte skall hållas i Lysekil år 1895. Till bestyrelse för detsamma äro utsedde doktorerna Carl Curman (ordförande) och Lind i Göteborg (vice ordförande) samt Bergvall, Grape, Henschen, Lönroth, Wide och Belfrage. Doktorerna Byland och Landelius äro suppleanter. (Bohusläningen, 1893-09-05/KJ)
- 1894-03-20 **BOHUSLÄNINGEN**
Professor Curman har afrest från Stockholm för att efter några dagars vistelse i Lysekil begifva sig till kongressen i Rom.
(Bohusläningen, 1894-03-20/KJ)
- 1894-04-21 **BOHUSLÄNINGEN**
Professor Curmans villa i Lysekil är för sommarsäsongen förhyrs af f. amerikanske ministern W. Thomas. (Bohusläningen, 1894-04-21/KJ)
- 1895-07-23 **BOHUSLÄNINGEN**
För professor Carl Curman, skaparen af Lysekils celebra hafsbadanstalt, gafs 17 juni på Lysekils badhusrestaurant en festlig kollation, bevistad af ett stort antal personer från orten och ur badsocietyten. Närmaste anledningen var att professor Curman af hälsoskäl ämnar nedlägga sin befattning som bolagets verkställande direktör – en plats, som han ända sedan badanstaltens uppkomst med aldrig svikande energi och omsikt samt också med stor framgång förestått. Skålen för hedersgästen föreslogs af landshöfding Hederstierna, som kände anstalten sedan trettio år tillbaka och kunde konstatera hvilken storartad utveckling den haft. I anslående ord gaf han nu uttryck åt den allmänna erkänslan för den vackra lifsgerning, hvars resultat nu lågo uppenbara för en hvar.
- Att professor Curman om han och nu drar sig undan, det kroppsligen mest ansträngande arbetet dock alltid skall med oförminskadt intresse omfatta sitt verk, hoppas man alltjämt i Lysekil och derom gaf han och sjelr en försäkran i sitt svar på skålen. Ingen är omistlig, heter det ju, men Lysekil utan professor Curman, utan honom som, ”öfverintendent”, städse planläggande och utförande nya förbättringar, det har man här nog svårt att tänka sig.
(Bohusläningen 1895-07-23/KJ)

1895-07-25 **BOHUSLÄNINGEN**

Från Lysekil skriver en meddelare till Göteborgsposten:

Den, som icke på några år besökt den lifskraftiga köpingen ute vid det bohuslänska hafsbandet, skall blifva storögd öfver de framsteg platsen tagit, och man förvånar sig icke alls öfver, att köpingens innevånare längta efter stadsrättigheter. Ty, jemfört med Strömstad, Marstrand och Kungälf, tyckes Lysekil ha starkare tendenser att växa, tack vare i främsta rummet den uppdrifna sill- och anjovisindustrin under större delen af året och det inkomstbringande badgästlifvet under sommaren.

Glädjande är också att erfara att lysekilsborna, hvilka i mångt och mycket taga upp en kraftig konkurrens med norskarne, icke äro några s. k. smulgråtar, de der endast, vilja spara för egen vinnings skull utan för hvarje år göra aktningvärda uppförfingar i syfte att alla framgent kunna häfda sin ställning som en af de främste sill- och anjovisexportplatserna i riket. Att de, huru praktiskt anlagda de än äro, icke förbise det enstaka momentet i utvecklingen, bevisas bäst af de ståtliga byggnader af sten, som under de senaste åren uppförts, och hvilka skulle vara en prydnad för hvilken stor stad som helst, samt att de såväl nyanlagda som förbättrade parkanläggningarna m. m.

Badhusbolagets restauration, hvars nye innehafvare herr Kjellström utgången från Svanfeldts, välkända gastronomiska akademi i Upsala, redan hunnit föra sig mycket populär. Har betydligt utvidgats och sålunda erhållit en ny matsal samt caféveranda jemte en del andra tidsenliga förbättringar, allt till badgästernas komfort och trefnad. På badhusbolagets mark och nära intill societetshuset har under försommaren en liten splitter ny villa tillkommit. I densamma residerar fotografen Alfred Peterson från Göteborg, som äfven är villans egare och som sedan ett par år tillbaka i Lysekil, ehuru icke förr än nu i eget hem, blifvit såväl lysekilsbornas som badgästernas fotograf par preference. I den så kallade parken, som egs af köpingen, har det gamla schweizeriet blifvit så godt som alldeles ombyggt och ter sig nu särdeles täckt, skuggadt som det är af parkens lummiga trädkronor.

Badgästernas antal är större än det varit under något af de senare åren under motsvarande tidpunkt. Ock att döma af ingångna förfrågningar vill det synas, som nu den fashionabla badorten skulle i stort sett kunna berömma sig af flitigare frekvens än någonsin tillförne.

En stor förstämning har det väckt att badhusbolagets ganle högt värderade styresman professor Curman, med denna sejour utgår från sin post som verkställande direktör, hvem som månne bli hans efterträdare vill icke ens den mest invigde kan sägas ha någon kännedom om. En dugande kraft eger

kurorten i badintendenten doktor Anders Wide från Stockholm. (Bohusläningen 1895-07-25/KJ)

1895-08-30 ”**Bilder från Lysekil.** Tecknade af K. A.

Den, som förut icke varit i Lysekil förvånas med rätta öfver köpingens Liflighet. I hamnen och på fjorden komma och gå nästan oupphörligt större och mindre ångbåtar, segelkuttrar och fiskarebåtar. Här är tillfälle att dagligen per Ångbåt komma till Göteborg, Strömstad, Kristiania eller Uddevalla. Post och tidningar erhållas också dagligen. När som helst kan man också sätta sig i ögonblicklig förbindelse med hemstaden medels rikstelefon, för så vidt man sjelf har en dylik. Har man det icke, kunna samtal beställas.

Köpingens utseende är i hög grad egendomligt. Den påminner om sina backiga, krokiga gator med de delvis med gaflarne emot gatan vända husen om Visby. Skillnaden från Visby är visserligen stor i det hänseendet att här inga storartade kyrkoruiner m. m. finnas, eftersom Lysekil ej räknar högre ålder såsom badort än 50 år och såsom fiskläge ett eller annat hundratal år. Här påminnas man oupphörligt om Wadmans ”Min lilla vrå bland bergen”. Rätt som man vid gatan ser ett hus, ser man näst intill ett berg, så ånyo ett inklämt hus eller villa o.s.v. Utefter en del af Kyrkviken äro de små, villaartade husen, hvart och ett med sin veranda, byggda i 3 terasser, så att det öfre husets stenfot befinner sig i jemnhöjt med de nedres skorsten. Andra delar af staden, såsom den hvilken ligger utefter landsvägen till Uddevalla äro jemförelsevis mera jemna, men i bakgrunden möter dock alltid något högt berg och i fonden, dit verandan vetter, fjorden med dess klippiga öar och holmar.

Bostadsfrågan för främlingen är här lätt löst. Redan på ångbåtsbryggan utbjudes rum. Bäst är dock att icke förhastiga sig med hyrande. Den som är totalt obekant med platsen kan för tillfället och till en början hyra sig in på ”Hotell Bergfalk”, der rum finnes för 1 krona per dygn till högre priser. Gör han sedan en promenad genom köpingen, finner han någonstädes ett plakat: ”Rum att hyra och kan välja bostad efter råd och lägenhet. I det hela läser finnas 70 å 80 villa-artade bostäder och sammanlagt 1.199 möblerade rum. Helt nära societetshuset ligger de båda så kallade Strandhotellen, hvilka nog ha det bästa läget i köpingen. Hvarje rum har sin lilla veranda. Der bo många af första klassens gäster. Derest fashionabelt är den förut nämnda stadsdelen Kyrkviken. Ett rum med 2 fönster der betingar t. ex. kronor 2:50 per dygn. Uti den nya stadsdel, del Kungs- och Färgaregatorna gå fram, kunna små huslägenheter på 2, 3 å 4 rum med kök erhållas för hela sommaren för 60 å 200 kronor. Ensamma rum betinga 1 krona, dubletter 1:50, alltsammans snyggt och propert möbleradt, med goda sängar å flertalet ställen.

När man är stadd på hyresvandring, gäller dock att pruta duktigt, men att ”hugga till” är ju brukligt på alla ställen. ”Om det lyckas att få öfverbetaladt,

hvar 100:de gång, är det ju alltid förtjänst, brukade en bekant säga, och i det hänseendet är världen sig lik öfverallt. Då öfverenskommelsen är uppgjord, är sämjan mellan värdfolk och gäster fullt återställd, och en utmärkt tjenstvillighet visas här allmänt emot främlingen.

Den som vill lefva alldeles stilla och anspråkslöst, kan hyra in sig i gamla köpingen, som kallas Bansvik, hos det där boende välvilliga skepparefolket. Der är riktigt så kallade "gammelverlden". Gatorna äro 2:ne, Bergsgatan och Strandgatan, så smala att en katt mycket väl i ett hopp kan taga hela gatan bredd. Liksom i Kyrkviken ligga husen äfven här terrassformigt. Öfverst ligger det skyhöga berget och husen på dess sluttning. I närheten ligger Bansvikens fridfulla badhus, der 2:dra och 3:dje klassens badgäster hålla till och der afgifterna äro 50 procent billigare än i det stora badhuset. Naturligtvis saknas vid Bansviken hel del bekvämligheter, men för den som behöfva spara äro baden tillfredsställande, trängseln efter bad nästan ingen, och en särskild läkare har der mottagning hvarje dag. Antalet badande är här dagligen mellan 60 å 70, då stora badhuset deremot dagligen serverar 3- å 400 bad.

Lysekils historia kan delvis inhemtas af broschyren "Sommarlif vid Bad- och Brunnsorter i Norden". Den första anläggningen gjordes af konsul Johan Gabriel Mollén år 1846, hvadan badorten är en af Sveriges yngre. Någon egentlig fart fick dock icke anstalten förr än från och med år 1859, då d:r Carl Curman blef anställd såsom badläkare. Den nuvarande stora badinrättningen härleder sig ifrån 1864 och eges af ett bolag. Professor Curman är dess egentlige skapare, liksom han nydanat hela vårt svenska badväsen. I hans krafts dagar ordnade han allt här på ett storartat sätt, intresserade Lysekilsborna till uppoffringar i badanstaltens och köpingens utveckling och har nu på ålderns dagar den tillfredsställelsen att se badorten omfattad med en för våra svenska förhållanden jemförelsevis stor tillslutning. Antalet af samtliga hos läkare anmälde badgäster var säsongen 1893 (den senaste uppgift som står oss tillbuds) 970. Samma år voro vid kamrerarekontoret inskrifne 1.581 personer. Härtill komma ett par hundratals tillfälliga sommargäster, som ej låta inskrifva sig hvarken hos läkare eller kamrer, då de vistas här endast för rekreations skull. Enligt uppgift i Lysekils Posten har antalet gäster i år uppgått till omkring 1.400, men dagligen anländer ännu en och annan, hvilken anser att senare delen af sommaren är för honom lämpligast att vistas här.

Tack vare kuranstaltens utveckling har Lysekils samhälle på de senaste 50 åren gjort en betydande uppsving - ifrån att vara ett obetydligt fiskeläge med några hundra invånare har det nu stigit till en köping med nära 3.000 och har beslutat att söka stadsrättigheter. Genom professor Curmans initiativ har köpingen iklätt sig betydande uppoffringar för tomtreglering, gatornas makadamisering, vägars upptagande och kajbyggnader. Före Curman fanns knappt en enda plantering. Lysekil var lika kalt som det öfriga af yttre skärgården. Nu finns planteringar

litet härstädes mellan husen och mitt i köpingen en ståtlig part af för det mesta höga och skuggrika almar, hvilken park är en eftersökt promenadplats på soliga dagar. Vidare har köpingens styrande män låtit anlägga en dyrbar vatten- och avloppsledning. Uti 2:ne små sjöar på toppen af ett berg samlas regnvatten, filtreras genom ett vattenreningsverk, och ledes sedan till alla delar af köpingen. I sjelfva husen är vattnet icke inlett, men hushållens jungfrur hafva det i alla fall synnerligen bekvämt att hämta vatten från närmast belägna vattenpost. Att dräneringssystemet är af betydelse i sanitärt hänseende, är tydligt. Också äro gator och rännstenar alltid torra, men gatusopningen lemna åtskilligt att önska. Den öfverallt kuperade marken har, å andra sidan, gjort det lätt att åstadkomma fall för avloppsvattnet i det hänseendet är lyckligt situerad.

Lysekil stenrikt. Man brukar säga om en förmögen enskild person, att han är stenrik. Detta omdöme kan i ordets bokstavligen bemärkelse tillämpas på Lysekil, hvars rikedom på sten dessutom är af praktisk betydelse enär stenen är ovanligt lätt klufven och lämplig att tukta. Stora massor af röd granit (syenit) fraktas af ångare, året runt, till Tyskland och andra orter. Det nya riksdagshuset i Berlin lär vara dekorerat med Lysekils granit. Huggen gatsten exporteras och i stor myckenhet.

På det berg, nedanför hvilket Eder korrespondent skrifver detta, hör han dagligen från kl. 6 på morgonen till 8 på aftonen de dånande släggorna från 3 flitiga stenhuggare, som tukta gatsten till export. Först borttas ur berget ett större block; sedan sönderdelas det i mindre delar och sedan bearbetas detta till formen af stympade pyramider af c:a 6 å 9 kubikdecimeters storlek. Verkstaden är helt enkel: en med sten fylld tunna bildar underlaget. Der står arbetaren med sin hammare och slår stenen på alla sidor, tills han antagit den rätta formen, hvarefter gatstenen vårdslöst kastas ned till foten af berget. En flitig man kan hugga c:a 60 sådana stenar på dagen, ibland mera, ibland mindre. Det är ett styft arbete. Armens muskler måste blifva uppdrifna, och att ”bryta arm” med en stenhuggare måtte icke vara bland det lättaste. Ett par gånger i veckas hemtas den huggna stenen i kärror och köras ned till hamnen. Stenhuggarens förtjenst är c:a 3 kronor om dagen. (forts.)” (Lysekils Posten, 1895-08-30/KJ)

1895-09-03

BOHUSLÄNINGEN

Läkaremötet i Lysekil. (Bref till Bohusläningen) Lysekil 1 September 1895.

I lördags f. m. voro i Lysekil anmälda följande läkare m. fl.

Generaldirektör Almén	Stockholm
D:r Afzelius	”
” Almberg	”
Professor Curman	”
D:r von Döbeln	”

” Ericsson,	”
” G. Falk	”
” Froste	”
” Granström	”
” Georg Hellström	”
” Th. Hellström	”
” G. Johansson	”
” Josephson	”
Professor Lennman	”
Professor Linnroth	”
” Murray	”
Med. råd. Pontin	”
D:r Pontin	”
” Setterblad	”
” Söderholm	”
Fabrikör Sjögren	”
” Stlie	”
D:r Sondén	”
” A. Sjögren	”
” Tengstrand	”
Professor Wallis	”
D:r Wide	“
“ Wretlind	“
Professor Wennerholm	“
D:r Wetterdahl,	“
Professor Ödmansson	“
D:r Belfrage,	Göteborg
” Carlander	”
” Köster	”
” Lindh	”
” Lindell	”
” Matell	”
” Silfversköld	”
” von Sydow	”
” Åkerlund	”
Apotekare Lundberg	Lysekil
D:r Nilsson	”
” Landelius	”
” Lidin,	Fiskebäckskil
” Malmgren	Orust
” Sundberg	Jåby
” Bylund	Vänernborg
Professor Henschen,	Upsala
D:r A. Petterson	”

Professor Ohlsson Gadde,	Lund
” Bende	”
D:r Gren	”
” Bergsten	Norrköping
” Lindvall	”
” Brandberg	Nyköping
” Almgren	Boxholm
” H. Andersson	Ronneby
” Assarsson	Sölvesborg
” Backlund	Örnsköldsvik
” Bergqvist	Gefle
” Bergvall	”
” Garpe	”
” Christierson	Helsingborg
” Cronberg	Kristianstad
” Edlund	Hernösand
” Ekelund	Ulricehamn
” Englund	Fjällsjö
” Erikson	Köping
Stenograf Elmqvist	
D:r Fürst	Karlskrona
” Wistrand	”
” Gerell	Enköping
” Goldkuhl	Vexjö
” Sellberg	”
” Hedberg	Svenljunga
” Hiller	Storvik
” Häggqvist	Hudiksvall
” Hultman	”
” Jansson	Brösarp
” Kalmberg	Vingåker
” Kindström	Sala
” Kulneff	Eslöf
” Larsson	Askersund
” Landahl	Lima
“ Mossberg	Eskilstuna
“ Möller	Fränsta
“ Naumann	Härby
” Norberg	Nyköping
” Nyman	Höganäs
” Nyström	Mariestad
” Sjöberg	”
” Olin	Varberg
” Wåhlin	”

” Petrén	Malmö
” Pradon	Broby
” Qvennerstedt	Örebro
” Ramberg	Visby
” Rietz	Ronneby
” Rodling	Gysinge
” Simon	Malmköping
” Sjöling	Östersund
” Stenberg	Hjo
” Sundelius	Örebro
” Södermark	Borås
” Sörman	Malmö
” Trinesson	Sköfvde
” Wallin	Vadstena
” Witt	Norberg
” Björk	Falkenberg
” Åkeberg	Falun

Listan å manliga deltagare blifver med all säkerhet vida större. Som deltagare i mötet hafva dessutom flere läkare anmält sina fruar och döttrar så att medlemsantalet i lördags var cirka 140.

Inom Lysekil omfattas det blifvande mötet med lifligt intresse och lokalkommittén å platsen är i full verksamhet med dess anordnande. Mätte det nu äfven bli vackert väder. Efter förra veckans långvariga storm och stora nederbörd borde man dock kunna vänta åtminstone något så när hygglig väderlek.

I går anlände en och annan mötesdeltagare och i dag ett större antal.
(Bohusläningen 1895-08-31/KJ) (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)

1895-09-03 **BOHUSLÄNINGEN**

Sjunde svenska läkaremötet tog igår sin början i Lysekil. På förmiddagen iförde sig badanstalten och köpingen rik flaggskud. Vädret var vackert. Vid 1-tiden öppnades i den ståtligt dekorerade societetssalen mötet af d:r Lindh från Göteborg, hvilken till följd af professor Curmans sjuklighet, äfven fungerade som ordförande. Sedan mötet valt beredningsutskott m. m. samt afhandlat en del ekonomiska angelägenheter höll d:r Landelius ett intressant föredrag om hälsovårdsanordningarna m. m. i Lysekil. Därefter höll professor Linroth ett längre föredrag om våra offentliga skyddsåtgärder mot kolera. Ehuru talaren ej ville ha slopade våra nuvarande anstalter ansåg han dock karantätssystemet föråldradt förordade stark desinfektion m. m. Generaldirektör Almén var delvis af samma tanke och delade ej i allt d:r Wallers åsikt.

Därefter höll d:r Ture Hellström föredrag om difteriens diagnostisering.

Kl. 5 vidtog subskriberad middag. På aftonen var soiré.

I beredningsutskottet invaldes professorerna Bendtz och Lennmalm samt doktorerna Afzelius, Goldkuhl, Landelius, Mossberg och J. Nilson.
(Bohusläningen, 1895-09-03/KJ)

1895-09-05

BOHUSLÄNINGEN

Läkaremötet i Lysekil. (Bref till Bohusläningen).

Professor Curman var utsedd att öppna mötet och vara dess ordförande, men mycket till följd af en under förra vintern ådragen skada i ena benet kan han för närvarande ej lemna sitt rum i sin vackra villa, som bekant belägen alldeles invid ingången till den stora badinrättning, som varit hans mannaålders verk och glädje.

I sitt korta tal vid mötets öppnande sade d:r Lindh, att den riden ej syntes vara så aflägsen, då läkarevetenskapen kan hoppas att lägga de epidemiska sjukdomarne under sina fötter och att det bör vara oss alla förunnat att derom hysa det bästa hopp. Talaren erinrade och om de stora upptäckter som blifvit gjorda under de senaste 30 åren.

D:r Landelius föredrag om Lysekils sanitära förhållanden var af stort intresse. Han fann att många städer härutinnan kunna afundas den stora lifliga köpingen. Dess vattenledning kostar 40,000 kr och vattnet är enligt företedd analys fullt jämförligt med Göteborgs dricksvatten. Köpingens dräneringsledning håller 4 420 meter i längd. Att denna i den bergiga terrängen varit svår att åstadkomma, följer af sig sjelft. Stora sträckor af långgrunda stränder äro fyllda och föreningen "Lysekils vänner" har härtill bidragit med 14,000 kr. Till nytt epidemiskt sjukhus har samhället anslagit 15,000 kr. och till ett allmänt sjukhus ställt 10,000 kr till landstingets förfogande, Hälsovårdspolis, sjuksköterskor och ordnad renhållningsväsende finnes.

Professor Linroth och äfven generaldirektör Almén uppträdde och nämnde några berömmade ord om den höga ställning samhället i sanitärt hänseende intager.

*

Professor k. Linroths föredrag som härpå följde: Om våra offentliga styrelseåtgärder mot koleran var givetvis af mycket stort intresse. När koleran på 1880-talet för första gången nalkades vårt land, utfärdades förordningar, som i stränghet lemnade inte öfrigt att önska. Man tog ock de gamla förordningarne mot pesten till grund. Men farsoten gick, all stränghet till trots,

sin gilla gång. Talaren tycktes ej ha mycket förtroende till våra karantänsbestämmelser, men vill dock ej ha anstalyerna slopade. Förordade ett intensivt desinfektionssystem och dessutom goda sanitära åtgärder i allmänhet så väl å land som i stad. Koleran hade genom den fruktan den injagat och injagar åstadkommit mycket godt. De offer, den kraft äro få mot det goda den gjort hela den ciliviserade verlden. Otaliga liv har den räddat.

Sedan professor L. slutat sitt föredrag uppträdde en mötesdeltagare och uppläste ett anförande af en hemmavarande läkare – namnet kunde referenten ej uppfatta. Denna tycktes gafva en olika uppfattning. Slutklämmen i det äfven rätt långa anförandet var, att, som koleran följer samfärdseln, måste åtgärder vidtagas mot samfärdseln. Eftergifternas tid vore förbi! Nu uppträdde generaldirektör Almén och menade att det var omöjligt för desinfektion utrymma fartyg af tusentals tons dräktighet och att det ej gerna var möjligt för staten att bygga baracker åt tusentals människor. Till Käsö t. ex. kan ju komma fartyg med 500 människor ombord. Talaren ville liksom professor Linroth ej ha de nuvarande karantänsanstalterna slopade, men ville ha bestämmelserna så ändrade, att de friska utsläpptes m. m. Derför att det i några fall gått bra vid anstalterna, voro dock dessa ej att lita på. Man bör ej förhäva sig.

Efter generaldirektörens uppträdande höll öfverläkaren Thure Hellström föredrag: Om difteriens diagnostiserande.

*

Lysekil 3 sept. 1895.

Sedan förhandlingarna i går afslutats vidtog vid 5-tiden i badhusrestaurationen en subskriberad middag, till pris av 10 kr. per kuvert.

Under middagen talade d:r Lindh för mörtet. Regementsläkaren d:r E. Petersson talade för Lysekils badbolag, egnande en varmhjertad hyllning åt professor Curman. För damerna talade d:r Grape från Gefle. Å damernas vägnar svarade humoristiskt d:r Pettersson från Upsala. Stämningen var den allra angenämaste. Å den öppna planen framför och å verandorna, dracks sedan kaffe med "avec" och samqvämet fortsattes till vid half 9-tiden då de många mötesdeltagarne begåfvo sig till den soire, till hvilken badsällskapet inbjudit.

Det var nu i det hela taget ett helt annat element som drog in i den stora societetslokalen än de ystra ungdomsskaror, hvilka der eljes bruka tråda dansen. Men glädje och munterhet var äfven denna afton rådande, och soirén var för den synnerligt angenäm. Vid soir+en hälsades främlingarna välkomna af assessor Kjellin. Å gästernas vägnar tackade öfverläkaren Lindh. D:r Pontin anförde dansen, som afslutades med en liflig kotiljong. Fru Louise Pyk och

hennes syster doktorinnan Hanna Köster, sjöng dels solo, dels duetter. En kör af äldre och yngre sångare sjöng flera nummer.

*

I dag hålles föredrag af öfverläkaren d:r Thure Hellström, om serumterapien å epidemisjukhuset i Stockholm, af professor Lennmalm om sjukdomar som bero på föreställningar och som botas genom föreställningar; af professor C. Wallin om läkarekonstens ställning till skolhygien, och af läraren vid gymnastikcentralinstitutet A. Levin: om den medicinska gymnastikens ställning.

Därefter förevisar fabrikör M. Stille ett nykonstruerat undersökningsbord.

Vid 2-tiden hålles sektionssammanträden, provinsialläkarne i professor Murrays villa, badläkarne i d:r Wides villa och den medicinska sektionen i societetssalongen.

Mötesmedlemmarna hafva i dag på morgonen besett Lysekils vattenfilterver.,

*

Fabrikörerne Stilles och Sjögrens vackra och intressanta utställningar äro anordnade i badinrättningens gymnastiksal.

Den lokalkommitté, som så väl härstädes anordnat mötet, utgöres af badintendenten d:r Wide, d:r Lanedlius och professor Murray.

Utom förenämnde mötesdeltagare ha tillkommit:

Ebinger, Malung,
Lindfelt, Fjällbacka,
Professor Hjertström, Stockholm,
Skog,
Meijer Hirsch,
Rosander, Hjortqvarn,
Söderberg, Grafvarne,
Johansson, Strömstad,
Cavalli Björkman.

Vädret, är äfven i dag vackert och bådar godt för dagens utfärd å Gullmaren, och Lysekils samhälles fest i afton.

*

Lysekil 4 september 1895.

Utfärden å Gullmaren var bestämd till kl. 5 i går em, men tiden blev något öfverskriden, enär hela läkaremötet vid den tiden blef fotograferadt. Rikt flaggprydd låg under tiden ångaren ”Albrechtsund” vid badhusbryggan. Sedan alla kommit ombord gled ångaren sakta utpå fjorden, der under passerande

professor Curmans villa. Professorn stod på sin veranda. Mötet utbringade för honom ett fyrfaldigt leve och att aktning och värnad följde med denna hyllning är visst. Färden ställdes mot Torreby, hvarunder säteriet Holma passerades. Derefter kom ångaren in i Saltkälleviken, sedan förbi den vilda, delvis lodräta höjden Smörkullen och derefter fjorden rätt ut mot Lysekil åter.

De många främlingarne voro hänförda af sceneriernas storslagenhet och flere jmförde Gullmaren med en norsk fjord.

Kaffe med avec intogs och en större manskör af läkare sjöng flere sånger. Badhusmusiken ljöd från däckets och allt var stämningsfullt. Luften som vid affärden var klar blef dock snart disig och tjockan skymde ofta utsikten, men härigenom framstodo bergen mera fantastiska.

När man vid 8-tiden åter nalkades Lysekil, sågos Släggön och badanstalten stråla i den briljantaste belysning och likaledes alla villorna vid Rosviksgatans rikt eklärerande. Från Släggön kastades raketer och afbrändes bengaliska eldar. Ångaren passerade åter professor Curmans villa och mötet höjde ett nytt lefverop för honom. han satt på sin balkong och ropade med stark stämma: ”tack ska ni ha”.

Landstigningen skedde vid ångbåtsbryggan, hvarifrån alla gingo till Lysekils samhälles fest i dess vackra park. Under en högtidlig stund drogo alla in i den rikt och särdeles smakfullt illuminerade parken i hvilken äfven bengaliska eldar nu brunno här och hvar.

Samhällets kommunalordförande d:r Malm hälsade från paviljongens trappa i samhällets namn alla välkomna och tackade för allt de följt uppmaningen och derigenom gifvit samhället tillfälle uttrycka huru högt man här värderade att Lysekil blifvit mötesplatsen. Slutet af d:r Malms hälsningstal lydde:

”I förhållande till de enkla anordningar, hvarmed vi kunnat nottaga Eder, hafva mina ord redan varit för många, men de hafva varit för få för att kunna uttrycka hjertliga afsikt att fägna och hedra Eder. Måtte nu alla under dessa stunder finna den trefnad vi tillönska Eder. Ett hjertligt välkommen till och och nu till bords”.

Snart var omkring de långa rikligt dukade borden ett pittoreskt virrvarr. Taffelmusik utfördes av Bobergiska kapellet. Som värdar fungerade d:r Malm, d:r Landelius, konsul Radhe m. fl.

Sedan kaffe med avec blifvit framsatt, höjde d:r Malm ett lefve för det sjunde svenska läkaremötet. Mötets ordförande d:r Lindh tackade, i talet vändande sig personligen till d:r Malm och tackade honom för flydda angenäma dagar

och nöjet att återse honom i sitt Lysekil hvilket nu ter sig som ett Alhambra som en saga ur tusen och en natt.

Talaren slutade med att utbringa ett lefve för Lysekils samhälle.

Samqvämet fortfor länge och var synnerligt angenämt. Fosterländska sånger ljödo från en manskör och fru Pyk och doktorinnan Köster sjöngo tillsammans ”Du gamla du friska” hvarefter manskören instämde i slutrefrängen.

Bland tal, som ytterligare höllos må nämnas ett af professor Linrot för badbolaget. Han tackade det för dagens angenäma utfärd och likaledes för allt angenämt han och andra haft under stunder, då vi ånyo känt oss som studenter. Blodet har pulserat och hjertat klappat då vi sågo eder herrliga mångbesjungna fjord och Edert Lysekil strålade som Venedig.

Vid 1-tiden afbrändes ett briljant fyrverkeri och var den storslagna festen der efter ett minne blott. Till den goda anordningen har naturligtvis källarmästaren Lindberg inlagt stor förtjenst.

*

Nästa allmänna läkarmöte är bestämt att hållas i Stockholm med den stora utställningen. Till dess ordförande är vald d:r Edvard Velander och som dess vice ordförande provinsialläkaren Moberg.

*

Enligt programmet hålles idag föredrag af professor Curman, hvilken därtill har ansett sig ega krafter nog. Föredraget afhandlar hafs- och kustklimatets inflytande på de allmänna mortalitets- och sundhetsförhållanden.

Professor C. Wallis håller föredrag om läkekonstens ställning till skolhygien och professor Wennerholm håller ett om aktinomykosens förekomst inom Sveriges nötkreatursstack.

Äfven d:r A. Levin håller föredrag med ämnet är i programmet angifvet. D:r Georg Hellström håller föredrag med ämne en undersökning angående aktinomykosens förekomst hos människan i Sverige.

*

Sedan professor Curman hållit sitt föredrag uppläste d:r Grape högstämde verser hvilka hela mötet afhörde stående. Mötet var ej avslutat då referatet afgick med posten.

**

*

Utom hvad här ofvan är nämt meddelas från gårdagens medicinska session några anföranden af den kände badläkaren och bröstsjukdomsspecialisten d:r Torstensson om lungsotens behandling enligt nyare åsigter, hvarvid påpekades den ega organismens att stöta från sig tuberkelbacillen och de hjelpmedel som

bäst passa, då den ej längre förmår göra det. bland andra omnämndes ett nytt medel från Paris "Bachierin", hvarmed 39 lungsiktiga under våren och sommaren (vid Säfsjö) behandlats med stor framgång. Fotografier och mikroskopiska preparat förevisades deraf. Vid det meningsutbyte, som efter detsamma uppstod yttrades visserligen några tvifvel om medlets framgång. Anmärkningarne blefvo dock med framgång af föredragaren besvarade. Sedan uppträdde d:r Sydow från Göteborg och specialisten i magsjukdomar d:r Jonsson från Stockholm med hvar sitt föredrag.

D:r Wretlinds anförande om en mindre könsfråga dref de närvarande damerna "mangrant" på dörren. En privatdocent d:r Boas från Berlin, som anmält sig att hålla ett föredrag om magkräfta inbjöds att hålla det i dag kl. 8 f. m. men lät sig då ej afhöra.

I dag på middagen och eftermiddagen afreste de flesta deltagarne åt alla väderstreck, på fyra ångbåtar prålade ännu på bryggan med sina nätta buketter i hand med de svenska färgerna från det lifskraftiga sällskapet "Lysekils Vänner". (Bohusläningen, 1895-09-05/KJ)

1895-09-10 **"Bilder från Lysekil.** Tecknade af K. A. (fortsättning från föregående nummer)
Läkarekrafterna äro många och goda. Professor Curman har visserligen slutat med all praktik, men fått en värdig efterträdare uti d:r Anders Wide. Förutom honom finnes flere doktorer att anlita, såsom Pontin, Per Fredrik Landelius och Axel Nilsson, förutom de tre, som sköta massagen, gymnastiken och elektricitetsbehandlingen.

Stora varmbadhuset, med 33 badrum synes i alla afseenden vara mönstergillt. Der har intendenten sin mottagning hvarje dag. Den som vill söka honom, får ett numreradt kort och uppropas af en tjensteande efter nummer. Under väntan kan man låta väga sig på en decimalvåg, studera tidningar eller tidskrifter eller promenera i vestibulen, hvarest en försäljning är anordnad af alla slags helsovatten. De enkla varmbaden, säger en beskrifning, äro jemförliga med kontinentens bästa, Kreuznachs, Wiesbadens eller Nauheims, Lysekils badgyttja har afsättning äfven till andra kurorter, och gyttjebaden här behandlas sedan gammalt rationellt vetenskapligt. Andra badformer äro kreuznacherbad med Mutterlauge, Nauheimerbad, tallbarrsbad, Aachenkur samt halfbadsbehandling efter särskild metod. Hvarje kurgäst erhåller af läkaren en badsedel. Utom de ofvan nämnda badformerna nämnas på en sådan varmluftsbad, sittbad och bassinbad. Duschen är af 4 slag: regndusch, spritadusch, stråldusch eller stigdusch. Doktorn förordar äfven, om det skall vara enkel, dubbel eller full sats af tillsatserna vid badet. Bland sådana märkas äfven svafvelsalt. Likaledes ordineras, hvilket och huru mycket samt huru varmt helsovatten, som skall drickas.

Eget jernvatten saknar Lysekil, men tillgång finnes i två vattenbutiker på allt hvad som önskas i denna väg, såsom Porla och Karlstads vatten, Karlspader och Vichy, m. m.

Utom havsvattnet, hvars salta är högst betydlig, i medeltal 3 procent, och i detta hänseende endast öfverträffas af de stora Nordsjöbarnen hvilkas salthalt går ända till 3½ procent hvaremot vattnet vid Östersjöns badorter håller sig emellan ½ och 1 ¼ procent salthalt, har man hafsluften såsom naturens andra stora läkemedel. Denna luft är här mäktigt välgörande utan att vara allt för skarp eller angripande. I afseende på mild och jemn temperatur skall den enligt fackmäns utsago vara jemförlig med Nordsjöbadens (Sylt, Nordeney och Helgoland). Medeltemperaturen för 20 år visar i Juni 17,4 i Juli 19,4, i Augusti 19,2 och i September 18,2 grader. Starkare temperaturvexlingar förekomma sällan, och fuktighetsgraden är jemnare än inåt landet.

Denna luftens friskhet tillgodogöra kurgästerna, som bekant bäst genom segelturer och bergsvandringar. Hvad de förra beträffar, finnes väl knappast något ställe på vestkusten, som har bättre förspändt, än Lysekil, Marstrand och Varberg hafva öppna hafvet, som af lustseglare icke gerna befares vid hvad väder som helst. Lysekil deremot har förmånen af att dess segelvatten ligger inomskärs, men så nära utomskärs, att seglaren har tillfälle att välja farvatten efter behag och på grund af rådande vindförhållanden. Blåser det starkt, låter man refva seglen 1 á 3 ref; blåser det föga, tillsättes toppseglet. I förra fallet håller man sig inomskärs, till exempel mellan Gåsön, Grundsund eller Fiskebäckskil och köpingen. I senare fallet utåt öppna hafvet, till "Gubben och Gumman", till "Jäfven", "Tofva" och Tofvas ungar" eller "Nordbonden". Det, åtminstone för fruntimren mest gouterade af dessa ställen är det 5 kilometer från Lysekil liggande Gåsön. Det är ett välbyggt och välburget fiskläge med cirka 15 gårdar samt egen pryddig kyrkogård, der ett 10-tal sjökaptener med hustrur och barn äro begrafna, öfver hvilka vackra grafvårdar äro resta. Uti en af gårdarne kan man beställa kaffe med dopp, vofflor och läskedrycker, hvilket allt serveras i en liten trädgård med plats för 5 á 6 kottier. Kaffet bedömdes af fruntimren såsom mycket godt, och enär vädret är passande, har den gamla värdinnan en mycket stor trafik bland sina kaffekokare och voffeljern.

Vid beställandet af båtar har man att välja på ett 60-tal, hvaribland 20 kuttrar med pålitliga och hyggliga skeppare. Med de stora båtarne har här aldrig inträffat någon olyckshändelse. Med de små odäckade båtarne hafva olyckor hänt, ehuru sällan. Under den starka stormen i förliden vecka gick en sådan liten fiskarebåt till botten, men fiskaren blef räddad.

Båtegarne bo för det mesta i Fiskebäckskil, en och annan i Alsbäck, och nu anlända hit vanligtvis vid 8-tiden på morgnarne. På förmiddagen är dock

segeltrafiken obetydlig, då de flesta badgästerna då äro upptagna af sina bad, men på eftermiddagarne en vacker dag händer det att hvardera båt, åtminstone af de stora, är upptagen. Priset är 5 kronor för en hel dag, 3:50 för en afton, 1 krona för en timme. Det är en ganska liflig seglare att se, när alla dessa ståtliga seglare vid 3- å 4-tiden på afton med glada och muntra herrar och damer ombord under flygande fanor och vimplor (samt klingande spel, som dock befinner sig på landbacken) begifva sig ut på dans med Aegirs döttrar, hvilka stundom åtminstone i fören af båten stänket förstulet vilja kasta en blick på människornas stora barn. Vid 8- å 9-tiden på aftonen samlas alla åter vid båthamnen, äfven då mottagna af musik och "vänner" på stranden". Sådana färder höja lifsandarna, väcka matlusten, ty "sjön suger", och framkalla på natten efteråt en god, sömn i bäddens ljufva iden".

Vi nämnde här ofvan äfven bergsvandringar, såsom ett helsosamt tidsfördrif. Härtill gifver också Lysekil rika tillfällen. Sällskapet "Lysekils vänner" har inlagt stor förtjenst i anordnandet af utstakade vägar, trappor och ledstänger på branta och farliga ställen. Här vandra också från morgon till kväll, stora och små, helst de senare, besökande t. ex. Stångehufvud, der man under en storm kan så se den storartade synen af ett haf i uppror, under det man sjelf står trygg vid fyrens jernstaket. Eller vandrar man från Bansvik till Nålsögat, som utgöres af ett trångt pass mellan 2:ne berg med ett klippblock, som lagt sig deröfver såsom tak. Vid fortsatt vändning påträffar man Röda rummet, så benämndt genom att klipporna äro liksom rödfärgade. Rullstensgrottan, der en mängd större och mindre stenar, af vågsvallet i forna dagar kringhastade, antagit former såsom ägg eller klot; Jettegrytan, en ursvarfning i berget, som åstadkommits af vågornas inverkan på en fördjupning i berget, der rullstenar förekommit.

Här uppe bland bergen besöker man gerna Utsiktstornet, hvarifrån en flagga alltid svajar, med sina färger angifver, huruvida utsikter till väderleken enligt metreologiska byrån förutsägelser äro. Blå färg antyder regn, röd färg ostadigt och gul färg vackert väder. Under de 2 veckor vi vistades här har färgen för det mesta varit blå eller röd, men så har också fruntimmersveckan under tiden pågått.

Ett ställe, som den intresserade gerna vill se, är Lysekils stenhuggeri. Det eges af tyskar, och de beställningar å gravvårdar och byggnadsdelorationer i sten, som här utföras, äro till största delen från Tyskland. Pjeserna grofhugges här, men det egentliga finsliperiet utföres i Tyskland. Såsom prof på hvad det kan utföras, äro några gravvårdar af finslipad röd granit utställda. De äro ganska vackra. Vid vårt besök låg ett fartyg der, som intog sten såsom ballast. De minnesvårdar, som finnas å ortens kyrkogårdar, är troligen härifrån. Annars finnes i närheten Kullgrens enkas stenhuggeri på Malmön 1 mil från Lysekil,

och derifrån härleda sig också många vackra finhuggna eller sinslipade minnesstenar.

Bergsvandringarne äro ett tidsfördrif, som synnerligast lämpar sig för den yngre generationen, ehuru väl också många äldre begagna sig af detsamma. Det gör kroppen gott att ett par timmar hvarje dag strapatsera ibland klipporna och att dervid inandas den friska hafsluften. För botanisten finnes och åtskilligt att inhösta. Men framför allt sätta vi det stärkande inflytande som vistandet i den fria naturen måste hafva på ung och gammal. Låt vara att 3 par byxor blifva utslitna för pojken (såsom en fader berättade); detta gör pojken sund, och kanske besparar huset en dryg apotekare närning i framtiden.

Vatten kan nog vara bra för en badgäst men för mycket och för litet skämmer allt, när man tagit sitt bad, vill man hafva torrt omkring sig, och knotar om Jupiter Pluvius ytterligare vill tillskynda en mer eller mindre envis och ymnig gratis-dusch. Sista intrycket från Lysekil var en publik som satt inkrupen på den rymliga verandan i parkens schweitzeri och fördref tiden med förfriskningarnas intagande på samma gång man lyssnade på sångaren Zettermans visor och musiken från det förut omnämnda kapellet, hvilket spelade i en paviljong ett godt stycke ifrån verandan, allt under det regnet stod som spö i backen. Detta var sista söndagen i Lysekil för flertalet kristinehamnare.

En extra förströelse hade man en söndag, då Korvetten Freja besökte badorten. Tillåtelsen att bese det vackra fartyget begagnades flitigt af badgästerna. Vid vårt besök derstädes lågo 6 á 7 segelbåtar samtidigt vid fallrepstrappan, hvilka ditfört nyfikne åskådare. Det "Sesam, öppna dig!", som brukar praktiseras af tidningsmän, förfelade äfven icke här sin vanliga verkan, och vi blefvo med mycken artighet välkomnade af hr öfvermaskinisten L., som välvilligt erbjöd sig sjelf blifva vår cicerone. Han förde oss omkring nästan öfverallt, utom i officersmässen, der officerarne som bäst spisade middag. Manskapet, som till närmare 300 man utgjordes af sjöbeväring, voro till större delen samlade på öfre däck, der de roade sig med dans efter tonerna af en "piglock", då kronan ej består någon särskild musikkår åt sjöbeväringen. Det var en lust och fröjd att se de viga sjöbusarne "tråda dansen" med hvarandra figurerande med dråpliga piruetter till de kringståendes osläckligas löje, Någon konstmessig "sailor bou's" dans förekom nog icke, men roligt hade ungdomen, det kunde man förstå. En trappa ned, der de 10 kanonerna voro placerade, var också mycken beväring samlad. De hade här sina hängande matbord och sängplatser, skåp med lådor för sina persedlar m. m. Somliga läste, andra skrefvo brev eller pratade och skämtade med varandra. Här fingo vi se huru en kanon manövreras, och beundra den sinnrika mekanism, som användes. 2:n kulsprutor var också för oss någonting nytt. Öfver allt var det putsadt och propert. Akterut hade befälet sina rum, större och mindre. Ett par rum voro afsedda till lasarett,

men vår beledsagande ingenjör upplyste, att helsotillståndet om bord varit godt, så att de i allmänhet ej voro upptagna. – Två och tre trappor ned befann sig den väldiga ångmaskinen med 2.000 hästkrafter. Här var ännu ljust genom dager, som insläpptes från takfönster. Styrapparaten, som äfven skötes med ånga, befann sig här. Ytterligare en trappa ned var det mörkt som i en säck, men ingenjören lät en man tända ljus, och vi stego ned för att beskåda de 6 ungdomarne, från hvilka maskinen eldas upp. Det är dock icke alltid, som det behöfs elda i alla 6, men när det sker, uppstår en temperatur på c:a 45 grader. I öfre maskinvåningen är det under gång vanligen 37 grader varmt. Här var nu så mycket att se och iakttaga att vi måste sluta med referatet, då vi nödgas fatta oss kort, och endast till sist återgifva totalintrycket, som var att all ting syntes vara både bastant och prydligt, Korvetten är af jern med utvändig träbeklädnad (teak). Den har gjort flere expeditioner till aflägsna farvatten, såsom när den i fjol var åt Medelhafvet. Nu kan den från Arendal i Norge, der norska flottan då hade öfning. Frejas befälhafvare, kommandörkaptenen Puke, hade då någon dag såsom varande äldste sjöofficer för tillfället haft chefskapet öfver hela flottan. Detta förargade de norska radikalerne och föranledde, som bekant, en motion i stora tinget, som gick ut på sådant föranledes ej skulle få ske. Motionen uppsköts. Från Lysekil ångade Freja till Marstrand, der konungen befann sig.

Badsocieteten hade på kvällen en bjudning för befålet. De roddes i land i en roddslup med 8 par åror. När det kommenderades ”väl rodt”, uppkastades årorna (utom ett par) lodrätt i luften, hvilket tog sig rätt egendomligt ut för oss ”landkrabbor”,

*

Söndagarne i Lysekil användas af badgäster och invånare till bevistande af gudstjenster och andaktsövningar. Kyrkan är liten och snart fylld till sista plats. Då presten på stället tillika är brunnspredikant, är väl detta orsaken till, att på söndagar ingen andaktsöfning hålles i den rymliga societetssalongen. Detta borde dock ändras. Man vill ogera trängas med allmogen i kyrkan, men hör gerna en af de goda och rediga schartauanska predikningarne, hvilka brukas i sydvestra Sverige.

*

Oaktade de många regnvädersdagar som förkommit i sommar, går man alltid torrskodd på Lysekilsgator. Således äro Lysekils gator ett föredöme för andra städer i det hänseende att de äro bra att i hvad väder som helt. De äro nämligen makadamiserade, starkt kullriga, ofta sluttande längsefter, somliga backiga, hvilket allt gjorde att aldrig något vatten hann samlas på dem. När gatorna äro bra, är behofvet af gångbanor mindre. Sådana finnes ej heller mycket i köpingen. En stor stenvält låg på Badhusgatan.” (Lysekils Posten, 1895-09-10/KJ)

1895-09-.. Det sjunde allmänna läkarmötet förläggs till Lysekil. Carl Curman är ordförande på mötet. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)

Mötet är ett erkännande för det Carl Curman gjort för Lysekil.

1895-11-30 BOHUSLÄNINGEN.
Lysekil.
Ett samhälle, som går framåt.
(Ur en korrespondens till Aftonbladet)
Lysekil, nov. 1895.

”Oskars stad” skall Lysekil kallas då nu kungen snart kommer att utnämna det till stad, för si kungen har varit här många gånger, och han tycker mycket om Lysekil och lysekilsborna, det vet jag.

Min sagesman, som uttalade dessa profetiska ord, var en lysekilsbo af gamla stammen, hvilka mindes den gamla goda tid, då Gud under en enda stormig natt kunde välsigna Bohusläns skärgård med ett hundratal dyrbara skeppsvrak. Nu har väl den tiden upphört, ty det blir nu för tiden ej så många skeppsvrak som fordom, och inte heller för folket längre bibehålla för sig sjelf, hvad det ärligt hittar, men så har Gud i stället sändt oss sillen, och den är nog inte sämre än strandvrak.

Gubbens minne sträckte sig tillbaka långt, långt bortom den tid, då ”Kysekils strand” blef köping (1836). Han mindes, då gubben Mollén, det moderna Lysekils grundläggare, först kom hit i början af 1830-talet, mondes ”så många vackra bilder, som stodo i hans trädgård” så stora granna kalkoner och så många vackra mamseller, han hade”, han mindes, då kyrkstöten på söndagarna brukade gå omkring på platsen och kalla folket till kyrkan, ropande allt hvad han förmådde. ”Presten är kommen, kom in!” samt huru energiskt han ruskade på sömniga fiskaregubbar under de långa predikningarna. Han mindes det gamla Mollénska badhuset, som var gjort af ruffen från ett förlist fartyg, och han mindes ”Kalle Hare”, som stod dag in och dag ut och pumpade badvatten på de fina badherrskaperna, samt ”Calla Curman, som kom hit på femtioalet och som har rustat till det så grannt och fint som vi ha det nu för tiden”.

*

Lysekil är utan tvifvel ett raskt framåt skridande samhälle. Folkmängden uppgår nu till 2.509.

Köpingen hade år 1893 383 hus, taxerade till 2.119.600 kr. (Här ingå naturligtvis icke den på ”slätten” betydande ”förstaden” som hör till Lyse landsförsamling). I köpingen voro år 1880 bosatta 32 handlande och 38 handtverkare, och år 1880 bosatta 32 handlande och 38 handtverkare, och år 1893 37 handlande och 75 handtverkare.

Till följd af sitt ypperliga läge som handelsplats har Lysekil blifvit medelpunkten för sillhandeln å vestkusten och en betydlig export för huggen

granit och är på grund häraf en synnerligt lämplig plats som afsättningsort för alla inom handelsyrket förekommande artiklar.

Köpingen hufvudsakliga exportartiklar utgöras af fiskevaror, arbetad sten, trävaror, guano, hafre och potatis, de hufvudsakligast importerade varorna äro stenkol, salt och bräder.

Såsom bevis på sillhandelns liflighet må anföras, att från köpingen utskeppas årligen omkring 100.000 tunnor saltad och 500.000 tunnor färsk sill, hvarjemte inläggning och utförsel af anjovis, drifvas i stor skala. Under fiskesäsongerna äro vid köpingens anjovisfabriker och sillsalterier anställda sammanlagdt 5 – å 600 arbetare af båda könen med en arbetsförtjenst för fullvuxen i yrken van person af 2.50 till 4 kr., och för minderårig 1 till 2 kr. per dag.

Att samhället trots saknaden af stadsprivilegier och stapelstadsrätt likväl varit i jemt och stadigt framåtskridande, icke minst beträffande handel och sjöfart, framgår af följande jämförande siffror, hemtade ur respektive tull- och hamnjournals:

Från utlandet inklarerade fartyg år 1880 = 176 st.

Till utlandet afgångna fartyg samma år = 242.

Från utlandet inklarerade fartyg år 1893 = 1.081 st.

Till utlandet afgångna fartyg samma år = 948 st.

I judiciellt afseende lyder Lysekil under Tunge, Stångenäs, Sörbygdens och Sotenäs häradsrätt, som har sitt tingsställe förlagdt till Qvistrum, beläget fyra mil från köpingen, och vid de förekommande vaxel- och sjörättsmålen är Lysekil hänvisadt till rådhusrätten i det jemväl avlägset belägna Uddevalla, i följd häraf hvarjehanda olägenheter uppstå.

--

Jag förbigår med flit de belopp spirituosa, som försäljas af köpingens bränvinsbolag och konsumeras på dess krog, annars skulle jag, en främling blottställa mig för den anmärkningen, att jag ville nedsätta ”infödingarnas” anseende, såsom nyktert och ordentligt folk. Anmärkas bör också, att en stor del bönder från landet samt friskare från de kringliggande fiskelägena i betydlig mån öka detta syndaregister, som annars till formen drabbar lysekilsborna. Jag vill endast nämna, att köpingen har en årlig nettoinkomst af nära 60.000 kr. af sin bränvinshandel, och att dessa årliga bränvinsmedel äro ämnade att ingå som en väsentlig del i det ståtliga Herrens tempel som de kyrksamma lysekilsborna skola uppföra. Jag torde äfven böra nämna, att, efter hvad jag kunnat iakttaga, i synnerhet på lördagskvällarna, både med mina ögon

ute på gatorna och med mina öron sedan jag gått till hvila, torde långt ifrån alla lysekilsbor, vara godtemplare. Sådana finnas likväl, och de första stenhuggare, jag träffade tillhörde godtemplarna.

Dessa hafva även börjat skaffa sig ett bibliotek. Jag lofvade skänka dem böcker, och om någon mer är hugad bidra härtill, kunna de inlemna böckerna å Aftonbladets byrå, så skall jag ombesörja deras framskaffande. En läsesal med bibliotek för arbetare vore nog i mitt tycke, såväl i Lysekil som på så många andra platser, minst lika behöflig som granna kyrkor. (Bohusläningen, 1895-11-30/KJ)

1897-02-26 ”**Runt stan.** I tisdags e. m. sutto vi å byrån och funderade öfver hvarför det ej nu händer något anmärkningsvärt i ett samhälle så lifaktigt som vårt annars är. Följden af dessa våra funderingar blef, att vi beslöto oss taga en tur rundt stan för att se om ända ej något händer, som möjligen obemärkt gått oss förbi.

Beslut och handling påstås ju vara ett hos mannen, och ehuru vi ej våga skryta under att så alltid och för alla år är förhållandet blef det dock så denna gång för oss.

Det första som tilldrog sig vår uppmärksamhet var att man höll på att ”kila” bort en bergknalle mellan bokhållaren J. F. Carlssons hus vid Rosviksgatan och tullträdgården samt tillhörig herr C., för att göra den i hans hus befintliga rakstugan ljusare. Flere vackra långa stenblock ämnade till trappsteg hade utkilats och lågo uppstaplade vid gatan.

På ångbåtsbron eller dess närhet märktes ingenting ovanligt utom möjligen att ingen menniska syntes till där – utom å ett par i hamnen liggande jakter.

Så fortsattes färden Strandvägen framåt. ofvanför denna mellan kapten H. Lyckes och d:r Wides villor arbetade flere timmermän på en ny byggnad. Det är bekanta Mattis blifvande villa. Man hade nu hunnit upp till midten af fönsterna i första våningen. Meningen är antagligen att villan skall vara fullt färdig den 1 juni i år.

Ett stycke längre fram, på sjösidan af vägen, voro några man sysselsatta med att i vattnet mura en kaj, som skall sträcka sig från professor Curmans villa förbi dambassinen till mitt för d:r Wides villa. Stenblocken placeras i vattnet medels en ”sax”, som hänger i en på en pråm befintlig kran. Anläggningen kommer helt säkert att betydligt försköna denna del av stranden, på samma gång som den hindrar tång och andra illaluktande ämnen från sjön att samla sig här och sprida obehagliga dunster omkring sig.

Dambassinen lär komma att flyttas till Släggö, ehuru troligen icke i år.

Så komma vi till badhuset, där vi träffade maskinisten hr Olsson, jämte en af badbetjäningen, hvilka redan börjat göra förberedelser för kommande säsong.

Bolaget har inköpt en pumpmaskin af nytt system – endast en sådan har förut varit i användning i Sverige som skall uppsättas i stora badhuset, hvars ena pump af gamla modellen (stående) skall flyttas till Bansviks badhus.

Den gamla skorsten å stora badhuset i midten af detsamma har nedrifvits och på badhusets öfre sida, norr om kamrerskontoret, har från berget uppmurats grund till en ny som skall uppsättas, när väderleken det tillåter.

Sedan jag passerat förbi nu så dystra, men om sommaren så trefliga societets- och restaurationsbyggnaden och strandhotellen samt det vintertiden tysta Kyrkovik, mötte oss ljudet från kyrkobyggnadsplatsens planeringsarbetares verktyg. Häruppe på höjden arbetades på olika sätt för att af den besvärliga terrängen göra en jämn plan. Af två större kullar, som skola bortsprängas, hade den ena till stor del sedan försvunnit och, enligt dagen förut af ingenjör Gunnarsson – som denna dag sades vara sjuk – uttalad förmodan, torde den som i morgon qväll vara borta. Den återstående är större än denna och blir därför svårare att rå på; men dynamiten vet ju ej af något hinder för sin verksamhet. Den ofvanför kyrkan befintliga stora grusgropen igenfyllas, och man har därför anlagt en ”järnväg” från stenbrottet till denna, där den del af stenen, som ej användes till murningsmaterial, kommer att hamna. Två stenhuggare arbetade på stenar, afsedda till trappsten för den blifvande 28 fot breda hufvudtrappan åt nordvest. En del af muren åt denna sida var redan uppsatt med undantag af det öfversta lagret, som skall läggas af huggen sten. Kyrkan får här ett öfverflödigt vackert läge, och den höga tornspiran, synlig från alla håll, bör kunna bli ett utmärkt sjömärke.

Sedan fortsatte vi vidare nedåt Kyrkogatan samt Konsulliden och Kungsgatan hem igen utan att göra någon vidare intressant iakttagelse, utom den att det var ”uppehållsväder” både för damer och för folk i allmänhet, således både nedifrån och uppifrån. Den anmodade 10 centimeters afkortningen å damernas kjolar skulle under lask och regntiden här i Lysekil icke alls fylla sitt ändamål, af hvad vi kunnat förstå. Skall således reformen genomföras, ta vi oss friheten, föreslå, att nämnda mått åtminstone tredubblas, om det skall vara nytta med reformen.

Dessutom blef världen allt mindre, ju längre vi kommo på vår vandring hemåt. En intensiv tjocka bredd nämligen sin fuktiga slöja öfver hus, gata och torg, så att det blef oundgängligt, hvad som annars väl hade varit oförsvarligt af oss, att vi under sista delen af vår vandring å tjenstens vägnar ”gingo i dimman”. *Kalle*

Kry.” (Skärgården 1897-02-26/KJ) [Anm: Arvid Sandell har kommenterat denna promenad runt stan: Är det redaktören som skrivit?]

1897-04-13 **Skärgården**

...

Vattenledning till badhuset.

Professor Curman, d:r Wide, kassör Hallgren m. fl. hade anhållit om utsträckning af köpingens vattenledning genom Rosviksgatan in på Lysekils Badhusaktiebolags område. På kommunalnämndens föranstaltande hade af ingenjör J. Hjelmgren uppgjorts kostnadsförslag, upptagande vatten- och slaskledning och slutande på en summa i rundt tal 1,200 kronor. efter en stunds diskussion hvarunder å ena sidan framhålles, till köpingens ekonomi ej tillåter så stora extra utgifter, och å den andra det berättigade i att alla, som skatta till vattenledningen, äfven, så vidt möjligt, få gagn af densamma, samt den stora tacksamhetsskuld, hvori Lysekil står till professor Curman, remitterades ärendet på ordförandens förslag till helsovårdsnämnden.

...

(Skärgården 1897-04-13/KJ)

1897-06-18 **Skärgården**

Lysekils badinrättning. Denna tidnings hufvudredaktör hade icke besökt Lysekil sedan någon dag i midten af maj, när han i fredags kom i tillfälle att genomvandrade de olika afdelningarna af Lysekils badinrättning. Emedan vi därför icke – såsom vår tidnings platsredaktör – varit i tillfälle se de gradvis skeende förändringarna inom badinrättningens område sedan i vintras, måste vi nu rent af häpna öfver den utveckling, som sagda inrättning undergått, och det i så hög grad inbjudande utseende, som den nu för gäster öppna badinrättningen erbjuder, i jämförelse med när hos under vintermånaderna hölls stängd.

Då voro luckor satta för fönstren, dörrarna hölls noggrant låsta, snö låg på gångarne och isbark på de aflöfvade träden och buskarne, och en isande kall vind tycktes vilja tränga igenom öfverallt där nere kring badhusen.

Nu var badinrättningen som förvandlad. Våren hade åt henne medfört föryngring och försköning liksom åt hela den lefvande naturen. Fönster och dörrar stodo vidöppna. Solstrålar och vårliga vestanfläktar jagade nu varandra där inne i badhusen, i societetslokalen, i restauranten och i strandhotellen, fyllande alla dessa lokaler med skönhet, helsa och lif.

Då vi ingen kännedom egde, om huru badinrättningen tog sig ut i fjol, kunde vi ej i hastigheten rätt fatta betydelsen af de detaljförändringar, som vår ciceron för oss utpekade, ej heller minnas dem alla, så många som de för oss angåfvos vara. Vi vilja dock här i korthet antyda för den, som känner till Lysekils

badinrättning sedan föregående år, de nybyggnader, reparationer och förändringar, som vid vår vandring särskildt fäste sig i vårt minne.

Vi började visst vår vandring vid dambadhuset. Här har, såsom vi redan framhållit under vintern, anlagts en kaj, som i bredd går ut till badhuset och i längd sträcker sig från början af badinrättningens område strax norr om badhuset bort till professor Curmans villa, för att – hoppas vi – sedermera få fortsättas förbi nämnda villa och komma i förbindelse med den så kallade ”trampen” utanför stora badhuset.

Så komma vi då till ”Trampen” hvilken nu ter sig ny, fin och slät som det bonade golfvet i en badsal, sedan dess af tidens tand något gnagda gamla bräder nu blifvit helt ersatta af nya. Har, såsom vår ciceron för oss diskret antydde, denna ”Tramp” i sitt förra ofullkomliga skick fått vara med knytandet af många band för lifvet mellan olika hjärtan, hur mycket bättre lämpar han sig ej nu för denna delikata uppgift, då golfvet är slätt och halt, så att de unga kontrahenterna närma sig hvarandra till följd af hjärtans magnetiska kraft, utan att röra minsta motstånd af materian, utan att de misstänka det minsta, där de i den ännu ej ens anade kärlekens hypnos sväfva öfver ”Trampens” tiljor hvarandra till mötes.

I förbigående togo vi den resliga nya maskinskorstenen af eldfast tegel i betraktande. Då emellertid lokalredaktören redan utförligt skildrat dennas tillkomst och utseende, vilja vi ej längre uppehålla oss dervid.

I badhusen – och äfven utanför dessa – gåfvo vi med tillfredsställelse akt på att tången helt bortskaffats från hafsbotten och att dennas sand skimrade snövit upp genom det så utomordentligt klara hafsvattnet.

I fråga om det vatten, som sköljer stränderna vid Lysekil, må det tillåtas oss säga, att vi verkligen ej sett dess make i klarhet och sätta vid någon enda af vestkustens badorter, hvarken norr om Lysekil eller söder därom. Det är dock en möjlighet, att Käringsöns nyöppnade anstalt kan förete ett vatten, som uthärdar jämförelse med Lysekils. Ty vi hafva ännu ej haft tillfälle besöka Käringsö.

Från badhusen fördes vi till societetshuset. När vi först inträdde under dess höga hvalf, var det som om vi plötsligt kommit in i ett tempel. Denna känsla af andakt började emellertid vika, när vi något hunnit taga dekorationerna därinne i betraktande, ty dessa tydde ju mer på en konsert- och teatersalong än på en kyrka. särskildt beundrade vi den konstnärliga verkan af väggarnas och takens dekorerings i träsets naturliga färger. Hvilken njutning skulle ej en åhörare här kunna hafva af en god konsert!

I samma eller liknande ton voro restauranten och strandhotellens inre dekorerade. Öfverallt förhärsjade det förnissade träet i sin naturliga färg.

Det är ju tydligt att denna väggarnas dekorerings utan tapeter ej tillkommit af en ren slump, utan hade till ändamål, att man genom tvättning af väggarna skulle kunna i högsta möjliga grad förse sig från de oroväckande bakterierna, om nu sådana där odjur öfver hufvud kunna finnas i Lysekils friska hafsluft. – När sålunda alla försiktighetsmått vidtagits mot bakterier i en luft och i ett klimat, som af helt naturliga skäl borde vara alldeles utan dessa lifsförstörare, då tycka vi oss med englarent samvete kunna tillråda bakteriefobben (den för bakterier fruktade) att slå sig ned just i Lysekil och skriva in sig vid dess badinrättning – nu för sommaren åtminstone.

Ock ingen må tro, att han ej har råd betala de pris, som här fordras för rum och mt. Samhället och dess invånare önska att badgästerna skola komma och slå sig ned härstädes. Konkurrensen mellan dem, som utbjuda rum, är och särdeles stor. Denna omständighet går att en hvar söker pynta ut sina rum så lockande som möjligt och förse dem med alla tänkbara bekvämligheter på samma gång som priset tyckes ned till det lägsta möjliga. Därjämte finnes det en regulator på priset för rum just i badbolagets strandhotell, i hvilka, första klassens rum tillhandahållas badgäster från kr 1.75 och uppåt.

Ännu finnes det gott om rum lediga i Lysekil. bäst emellertid passa på att hyra sig rum, innan den ökade efterfrågan möjligen höjer priset.

...

(Skärgården 1897-06-18/KJ)

1897-07-13 **Skärgården**

...

Tvenne prydliga samt nyrestaureerade och i gått skick varande Våningar hvardera innehållande 6 rum samt jungfrukammare och kök, i gamla Mollénska huset i Lysekil, äro till uthyrning lediga från och med den 1:ste nästkommande oktober. Närmare upplysningar lemnas å stället.

Femtio år har förflutit sedan Lysekils hafsbadanstalt började sin verksamhet. [1846]. Med anledning därpå hade badbolagets styrelse beslutit att i lördags fira badanstaltens 50-års-jubileum.

Lysekil hade också den dagen klädt sig i högtidsdrägt, d. v. s. i rik flaggskrud. På qvällen hade arrangerats stor fest i societetssalongen, till hvilken inbjudits badbetjeningen samt Lysekils styrelse och kommunalfullmäktige jämte badintendenter vid andra svenska kurorter, gamla kurgäster m. fl.

Vid den bestämda tiden kl. 7.30 e. m., hade infunnit sig så mycket folk, som den stora lokalen junde rymma af både sittande och stående. Salongen var prydd med flaggor, hvarjämte professor Curmans välkända, sympariska anlete från salens fond blickade oss till mötes. Visserligen var det endast em kopia af den afhållne professorn, som midt i en smakfull dekoration af lefvande växter höjde sitt hufvud där framme, men då han sjelf beklagligen var förhindrad närvara å festen, gjorde möjligen anblicken af bysten, att den saknad, som hvar och en ovedersägligen kände, blef mindre intensiv.

Festen inleddes med en festmarsch af Forini, utförd af Bohusläns regementes musikkår, hvarefter badintendenten i Lysekil, d:r A. Wide, lemnade en utförlig historik ögwer kuranstaltens utveckling, allt ifrån dess början till nuvarande tid.

Konsul J. G. Mollén är anstaltens förste grundläggare. Han omändrade år 1846 en större fartygsruff till varmbadhus. Mollén hade tjänstgjort som skeppsläkare och var ända till midten af 50-talet den ende läkaren i Lysekil, ehuru han aldrig studerat medicin. De badbesökandes antal växte raskt, så att Mollén snart uppförde ett nytt varmbadhus, den nuvarande ”Gröna villan”, som ända till år 1864 utgjorde allt, både badhus, societetslokal, mottagningsrum m. m. Konsul Mollén understöddes i sina sträfvanden af ett par bland den tidens stormän inom medicinen, Magnus Huss och Anders Retzius.

Från år 1859 blef d:r Carl Curman anställd som badläkare i Lysekil; nytt badbolag bildades år 1863 och det nuvarande varmbadhuset började uppföras, likaså nya kallbassänger samt i rask följd societetshus, restauration med flere byggnader, hvilka upprepade gånger under den följande tiden tillbyggt och förbättrats. Professor Curman kan därför med allt skäl kallas den andre grundläggaren af Lysekils hafsbad, och talaren framhöll hurusom Curman nedlagt hela sin skapande förmåga och sin fulla energi på kuranstaltens höjande, både i egenskap af badintendent och verkställande direktör.

Professor Curman vann det största erkännandet för sina sträfvanden, då allmänna svenska läkaremötet afhölls i Lysekil för två år sedan. Den svenska läkarekåren gaf därvid sitt fulla erkännande åt anordningarna vid själfva kurorten och inom Lysekils samhälle.

Talaren framhöll vidare, att professor Curman utöfvade den mest välgörande inflytande på Lysekils omdaning från ett vanligt fiskläge till en af de bästa platser i hygieniskt hänseende.

Af stor betydelse vore de redan tidigt grundade understödsfonderna för Pauvres Honteux och för pensionerad badbetjening. Dessa båda fonder uppgå f. n. till omkring 14.000 kronor hvardera.

Föreningen "Lysekils vänner" hade understödt badbolaget i dess sträfvan att göra vistelsen i Lysekil så angenäm som möjligt för besökande främlingar.

Det största erkännandet egnades i värtaliga och varma ordalag åt professor Curman, och talaren slöt sitt föredrag med uttalande af den förhoppningen, att Lysekils hafsbadanstalt allt framgent måtte komma att bibehålla den karakter, han gifvit densamma.

Därefter söngs "Ave Maria" af fru Louise Pyk, ypperligt som alltid, hvarefter talarestolen bestogs af badbolagets verkställande direktör dr Hugo Köster, som höll ett tal af ungefär följande innehåll.

Talaren instämde af hjärtat i det erkännande, som af den föregående talaren egnats professor Curman, hvilkens frånvaro han lifligt beklagade. Men "fältherren ensam vinner icke slaget." Han behöfde trupper, och det var till dessa medhjälpare, talaren nu å bolagets vägnar riktade ett varmt och hjärtligt tack. Bolaget hade haft lyckan få sådana medhjälpare, som genom den karga natur, i hvilken de uppvuxit, fostrats till idoghet och uthållighet. Det är icke lätt att från arla morgonstund till sena qvällen utföra det ansträngande arbete, de ha att uträtta; det fordras ihärdighet och ifver. Och hittills ha de på ett utmärkt sätt skött sina respektive åligganden; och talaren hoppades och trodde, att det goda samarbetet skulle fortfara.

Främst bland dessa värderade medarbetare ville talaren tillåta signämna badanstaltens nitiske förvaltare herr N. Hallgren. Genom sin samvetsgrannhet och sina omfattande insikter har han till väsentlig del bidragit till att anstalten nått sin nuvarande utveckling, och hans namn kommer att intaga ett framstående rum i den historia, som en gång skrifves öfver Lysekils hafsbadanstalter. Patriotiska sällskapet hade också på grund därpå beslutit tilldela herr Hallgren sin mindre medalj i guld.

Men äfven våra öfriga medhjälpare ha hvar i sin mån arbetat för det helas framgång. Icke mindre än 8 af dem ha varit i bolagets tjänst i öfver 20 år och dörföre belönats med Patriotiska sällskapets silfvermedaljer, nämligen baderskorna Kristina Johansson, Charlotta Olsson, Matilda Nilsson, Marianne Källare, Jakobina Sandberg och Carolina Kaspersson samt eldaren Hans Jakob Mattsson och badmästaren Johan Johansson.

Talaren framhöll, att det vore ett lika vackert som ovanligt förhållande detta, att ungefär en femtedel af hela betjeningen gjort sig förtjent af en dylik utmärkelse. "Jag riktar ännu en gång mitt tack till Eder alla och gör detta så mycket hellre, som jag kan räkna Eder för gamla vänner. I som icke nu fått medaljer, ären dock icke förbigångna; Eder tur kommer äfven en gång. Tack för god vakt!"

Med dessa ord avslöt de Köster sitt af hjärtlighet och värme präglade tal, hvarefter de ofvan uppräknade kallades upp på estraden i tur och ordning för att mottagamedaljerna, som af dr Köster fästes på deras bröst.

Sedan medaljörerna prytt med sina respektive hederstecken och ordnats i en halvcirkel på estraden, hvarifrån de med förklarlig stolthet och öfverlägsenhet blickade ned på oss andre odekorerade, framträdde Lysekils kommuns ordförande, d:r A. H. Malm, och öfverlemnade med ett värtaligt, anslående anförande badbolaget ofvannämnda, af numera aflidne bildhuggaren Frithiof Kjellberg modellerade byst, som åstadkommits genom insamling i Lysekils samhälle, jämte en penningssumma – öfverskottet på nämnda insamling – för bildande af en fond vid badinrättningen.

Lifligt beklagande, att professor Curman var förhindrad närvara å festen, framhöll talaren den stora tacksamhetsskuld, hvare Lysekils samhälle står och alltid kommer att stå till professorn. Han anförde en del detaljer ur dennes och Lysekils gemensamma historia och den förres förtjenster om det senare. Hvarje Lysekilsbo älskar och vördar honom också som en fader och vän, och alltid visat honom samhället genom flaggning eller på annat sätt sin glädje öfver att ”Professorn” kommer till platsen. Mången familj har han gagnat genom riktiga råd i skilda frågor. Hans minne skall snt förblekna inom vårt samhälle.

Därpå omtalade han, att Curman på sin tid vid valet af lefnadsbana tvekat mellan vetenskapen och konsten, mellan medicinen och bildhuggeriet. Han var på samma gång elev vid Karolinska institutet och Akademien för de fria konsterna. Det gamla Rom lekte i hans håg, och han sökte till och med konstnärstipendium för resa dit. Men detta erhöles i stället af Frithiof Kjellberg, skaparen af bland annat den staty af Linné, som nu pryder Humlegården i hufvudstaden. Tärningen var kastad, Curman valde medicinen, på hvilken bana han hastigt avancerade. Kärleken till konsten har han dock alltid behållit, och han fick också tillfälle att på nära håll umgås med denna, då han utnämndes till professor i anatomi vid konstakademierna, där han fortfarande verkar.

Professor Curmans rival vis-à-vis stipendiet är just den, som modellerat den byst af honom, hvilken talaren härmed å Lysekils vägnar öfverlemnade till badbolaget, och under dess vård för kommande släkten hugfästa minnet af den egentlige skaparen af det nutida Lysekil, ja, i stort sedt, af hela vårt moderna svenska kurväsen.

Dessutom öfverlämnade han äfvendels till badbolaget en summa penningar, utgörande öfverskottet å insamlingen för bysten, hvilken summa skulle bilda en

fond vid badanstalten, med förbehåll att professor Curman måtte få bestämma öfver denna fonds användning.

Talaren slöt med uttalande af den önskan, att vi snart åter måtte få se professorn ibland oss, och att han ännu många år måtte förunnas att verka för den lidande mensklighetens väl.

(Enligt vad vi inhemtad skedde den insamling, hvilkens resultat nu öfverlemnades till bolaget, för omkring tolf år sedan, med anledning af att professor Curman då firade 25-årsdagen af sin verksamhet vid Lysekils badanstalt och då sagt sig skola afgå. Att utföra bysten uppdrogs åt Frithiof Kjellberg, men han dog, innan arbetet var fullt färdigt, och på den grund kunde ej bysten uppsättas då, såsom ämnadt var. Emellertid har en annan konstnär utfördt det ofullbordade, så att bysten nu kunnat uppsättas på den bestämda platsen. Den är således Kjellbergs sista arbete.)

Sedan bysten betalts, återstod en rätt vacker summa penningar, hvilken, som ofvan synes, bestämts att användas till en fond vid badanstalten för ändamål, som af professor Curman bestämmes.

Sedan dr Malm slutat, föredrog fru Louise Pyk tvenne sånger, komponerade af professorskan Calla Curman, hvarefter de F. Falk uppläste ett stort antal från olika ankomna telegram, af hvilka vi återgifva följande:

Medevi: Till jubeldagen sänder äldsta sysyern hjärtlig lyckönskan. För Molléns minne, för Curmans stolta lifsgärning, höjes ett trefaldigt lefve. Vivas floreas semperque gandens! Levertin.

Söderköping: Vördsamma lyckönskningar till ärofullt femtio års jubileum. Vallgren.

Hjo: Pseudo-konkurrenten Hjo sänder lyckönskningar till jubileet genom Afzelius.

Ramlösa: Förhindrad personligen närvara vid jubileumshögtidligheten, ber jag Eder härmedelst mottaga min varma lyckönskan till fortsättning af Lysekils ärorika verksamhet jämte vördsamt tack för allt hvad denna för mig inneburit. Claus.

Porla: Den af naturen mest gynnade, den af människohänder bäst ordnade hafskuranstalt tillönskas all möjlig framgång i sin välsignelserika verksamhet. Lidén.

Bie: för femti år se´n, ner i Lysekil,

ej kunde någon ana, hur man
den badort skulle få i prima stil,
som sen han visat det, Carl Curman.
Minns, hur han botat folk från öster,
från norr och söder, Hugo Köster!
Och fortgång på den vägen bide
nu alla tryggt af Anders Wide.
Så lycka framgång än i femti år.
jag Lysekil som "Vestkustperlan" spår.
Astleg Levin.

Professor Ullman uttalade å närvarande läkares vägnar en välgångsönskan till
Lysekils hafsbadanstalter.

Fröken Henrika Widmark uppläste nedanstående, af henne för jubileumsfesten
författade skaldestycke:

Vid Lysekils 50-årsjubileum den 10 juli 1897.

I dag till fest vi samlats här
Att minnets kransar vira.
När forntids tanke hyllad är.
Vi nutids gärning fira.
Vårt tack vi egna tid, som flytt,
Och se med hopp mot dag, som grytt

En återblick man nyss oss gett.
Af 50 år, som svunnit,
Hur Lysekil en gång sig tett
Ock hvar till nu det hunnit,
Vi lyssna till dess historik
Och följt dess bana framgångsril.

Vi sagan om den viking hört.
Som när han hemåt vände
På stranden upp kajutan fört
Och bud till fränder sände:
"Det är så friskt vid haf och skär,
Kom hit en tid och hvila här!"

Och fränder kommo. Bleknad kind
Fick rosorna tillbaka.
Och sjukling, stärkt af hafvets vind,
Fick helsans gåfva smaka.

”Kajutan blef till slut för trång. Den måste vidgas ut en gång.

En eskalup, som konstnärsblick
Med hjärta parad hde.
Kom hit – och form det hela fick
Sin själ däri, som vår viking gjort,
Af honom mejslades i stort;

Han timrade på klippig kust.
Så månet helsans tempel;
Med otack fick han mången dust,
Men genom sitt exempel
Han fram till drömda målet hann:
Sitt Lysekil han lagrar vann!

Nu sjuder det af lif och flit,
Som folkets välstånd öka.
Och främlingsskaror skynda hit
Att kraft och helsa söka.
Och Lysekil är vida sport.
Som en beryktad helsoort.

Och hafvet städs detsamma är
Och rika håfvor skänker,
Kring samma klippor, samma skär.
Dess friska bölja stänker.
Som fordom susar västanvind.
Och rosor strör på bleknad kind.

Och släkten komma, släkten gå.
Som vågorna förrinna.
När brutna de mot stranden stå,
Så våra lif försvinna,
Det skum, som följt dess stolta fart,
Det sjunker ner och glömmas snart.

Men hvad du ädelt gjort och tänkt.
Det lefver och det varar,
Hvad godt de menskligheten skänkt
En eftervärld bevarar,
Om ej din sträfvan jag´et gällt,
Men om du högt ditt mål har ställt.

Och tankekornet, som du sått,

Till ymnig skörd kan blifva
Den gärning, som du börjat blott,
Välsignade kan blifva.
Och draga nya strömdrag med,
Tills floden växer, stolt och bred.

Festen avslutades med en marsch ur ”Midsommarnattsdrömmen”, spelad af orkestern.

Sedan programmets officiella del sålunda var genomgången, mottogo medaljörerna lyckönskningar af en stor del af de närvarande hvarefter man så småningom aftroppade.

Därvid bjödo professor Murray, dr Köster och Konsul Radhe armen åt en af de medaljerade baderskorna hvardera och dr Wide åt två hvar, då sällskapet tog en promenad på ”trampen”, under det orkestern spelade från musikpaviljongen.

Därefter tågade de jemte badbetjeningen, Lysekils styrelse m. fl. särskildt inbjudna till badhusrestauranten, där badbolaget bjöd på supé. Vid denna, som försiggick i två rum, föreslogs på en gång i båda rummen välgångsskål för Lysekils hafsbadanstalter.

Efter supéns slut återvände samtliga till societetssalongen, där diverse dryckesvaror serverades och där en myckenhet skålar föreslogs och druckos. Stämningen var hela tiden den angenämaste, och när samqvämet vid 12-tiden avslutades, voro samtliga nöjda och belåtna.

Badbetjeningen har också bedt oss att till badbolaget framföra deras hjärtliga tack, för att de så hedrats och för den rikliga välfägnad som kom dem till del.

**

En prydlig krans med inskrift ”Konsul J. G. Molléns minne – Från Lysekils Hafsbadanstalt, nedlades jubileumsdagen å gamle konsul Molléns graf.

**

Samtliga fripatienter vid badanstalterna erhöillo genom enskild persons välvilja en riklig måltid i Lysekils skolkök.

**

För att delta i festen hade hitrest badintendenterna vid Gustafsbergs, Fiskebäckskils, Ljungskile, Styrösö och Särö badanstalter samt flere andra läkare från olika orter.

...

(Skärgården, 1897-07-13/KJ)

1897-08-27 **Skärgården**

Lysekils badinrättning har af en författare i Köpenhamnstidningen Politikrn rosats på ett utomordentligt älskvärdt sätt. Då det ju måste vara af stort intresse för vår tidningsläsare på denna plats att erfara hvad en hufvudstadstidning i vårt grannland har att säga om vår badort har red. Icke tvekat att här nedan i öfversättning återgifva artikeln i hvad den rör Lysekil.

Lysekil: ”Gaffelbitarnes”, aptitsillens och anjovisens sanna fädernesland och finaste hemort! Det ger väl knappt någon bildad Köbenhavnare, som icke stället till namnet och det gastronomiska gagnet.

Men fanns det andra köbenhavnare än prof. D:r med. Reiss, som ha varit där och sett den vackra lilla idylliska skärgårdsstaden på Sveriges vestkust omkring 10 danska mil norr om Göteborg.

Om det är fruktan för att finna platsen stinkande spickesill, fisk och anjovis, som hittills hållit dansken borta från denna förtrollande friska fläkt, så har man tagit storligen fel, ty fastän staden och trakten däromkring är medelpunkten för hela Bohusläns stora hummer och sillfisken och fastän trakten är överfull med fiskguanofabriker så kan, tack vare en förträfflig helsovård, icke ens den finaste näsa vara i stånd att uppspåra den ringaste återstod af hvad som gjort staden berömd öfver hela den viviliserade världen – och hvem hvet – kanske de också på de andra kloten begagna sig af och längta efter Lysekils produkter.

Hafsluften häruppe öfverträffar, eligt de undersökningar, som gjorts af nordens förste klimatolog, professor Curman, luften vid Sylt, Norderay, Helgoland etc. I renhet jämn sammansättning och mildhet. Regndagarnas antal är betydligt mindre än hos oss.

Det var först Retzius och Curman, som omkring år 1860 insågo betydelsen af den guldgrufva, som staden ägde i sitt läge vid den vackra, djupa fjorden Gullmaren, hvilken genom de omgifvande fjällens höjd öfvergår alla andra fjordar i Sverige, men som, hvad dess inre del angår, icke är så långt ifrån att med sin egendomliga skönhet nå upp i jämnhöjd med de vackraste norska fjordar. Men strömmen i Gullmaren är alltid stark, nästan våldsam, och vattnets salthalt, är 3 procent eller mera, medan den i Östersjön är blott 0,5 procent till 1,35 procent och till och med på de bästa ställen i Nordsjön endast är 3 -3,5 procent. Men hvad som gör, att Lysekil en gång skall komma att härska som en drottning öfver alla saltvattenbad i dess närhet: Marstrand, Fiskebäckskil o.s.v. Det är den omständigheten att det är fullständigt skyddat mot alla vindar från norr och vester, och de iskalla pustarne från hafvet, och den våldsamma blåsten med de plötsliga och stora temperaturväxlingarna, som är så generande vid Nordsjöbaden, saknas här alldeles. Om dagen härskar i regeln ute på fjorden en jämn, lätt bris och om aftonen en egendomligt frisk och dock stilla ljum luft.

Säsongen varar till midten af september. Temperatur i medeltal 19,0 – 19,5 grader.

Och när fjorden om kvällen är fullt af talrika små och stora fiskare och lastbåtar, ligger stilla och blank som en spegel och fjällen djupt inne i fjorden förtona sig i blått och violett, så kunde man, om fjällen voro annorlunda formade och högre och luften icke vore så frisk och sval, tro sig försatt till ett Schweizerlandskap.

Och mitt i denna stad, som haft den sällsynta lyckan, att kommunalstyrelse och kurdirektion mot sedvanan vid kuranstalter, ha varit kloka nog att slå sig tillsammans om anläggning af kloakledning, elektrisk belysning, vattenledning, park och vägar till omgifningens många vackra punkter och talrika runristningar (?) och andra forntidsminnen, midt i denna fiskarestad trifves om sommaren (från juni till midten af september) ett egendomligt svenskt badlif, som säkert mer än lifvet vid andra badorter passar för dansken. Ja, just för dansken, icke blott där för att här drickes jämförelsevis så litet punsch. Utan emedan kurlifvet, i motsats emot t. ex. å det närliggande Marstrand, icke har en så förnäm karakter, att man behöfver vara i grand toilette eller ängslas för att helt försvinna i kurlifvet, men icke heller är så litet, att man är nödsakad att blifva familjär med hvem som helst. Framför allt måhända för att lifvet här icke kostar mer än högst 1/3 af lifvet på de stora badorterna.

Platsen är icke så gammal, som många andra badorter på Sveriges vestkust; men kanske just därför att allt så tidsenligt inrättadt från själfva badinrättningen och bostäderna till restauranten och badbetjeningen. Kosten och hela lefnadssättet är hvarken alltför öfverdådig eller alltför asketisk, och sjelva behandlingen af de egentligen sjuka ledes af män, som, obestriddt intaga första rangens platser bland de europeiska badläkares (t. ex. Wide, Murray, Curman).

Härefter öfvergår författaren som tecknar sig Sørensens Ven, till att tala om badlifvet i allmänhet, hvilken del af artikeln vi af brist på utrymme och enär den för våra läsare ej har fullt samma intresse som det föregående, nödgats här utlemna.

Antalet qvarvarande badgäster i Lysekil torde uppgå till omkring 500, då dagligen serverads 300 bad. Bansviks badhus stänges med utgången af denna månad.

Anmälda badgäster 23-25 augusti,
Almqvist, Robert, biblioteksamanuens, Upsala, Strandhotell I,
Carlberg, Eva, fröken, Stockholm, Bergshyddan,
Curman, Ingrid, fröken, d:o, d:o,
Curman, Nanna, fröken, d:o, d:o,

Curman, Carl, d:o, d:o,
Noreby, Torgal, jägmästare, Arvika, Badhusgatan 9,
Weylandt, kapten, Stockholm, Strandhotell I,
Weylandt, fru, d:o, d:o,
Nomell, Hildur, fröken, Kristinehamn, Bundsen, Parken,
Thorsander, fru, Sköfde, Casperssons villa,
Antalet anmälda badgäster sedan säsongens början: 1.230.
(Skärgården, 1897-08-27/KJ)

1897-09-07 **Skärgården**

Från gamla Lysekil. Vår artikel i numret för den 17 augusti under rubriken ”Jordaffärer för 50 år sedan” har kommit en gammal Lysekilsbo att erinra sig flydda dagar och det Lysekil, som då fanns, och har han delgivit oss följande uppgifter om den i nämnda artikel omtalade repslagarbanan.

Nämnda reparsebana anlades på 1820-talet af en på sin tid mycket företagsam skeppare Olof Jonsson, just vid den tidpunkt då bohusläningen började allt mer lägga sig till med större frakt- och fiskefartyg i stället för det några år tidigare så lönande sillfisket, men som nu hade helt upphört- banan sträckte sig från nedre kyrkogårdsmuren till stranden ofvan om vestra Strandhotellet, en långa på omkring 100 famnar. Arbetet vid banan var så fördeladt at qvinnor utförde garnets spinning, i sanning ett styft fruntimmersarbete hamptegan kring midjan gå baklänges en 100 famnar utan att stanna. De manliga repslagarnes uppgift var att lägga garnet samman till tågvirke af rätt grofva dimensioner. Här sammanlades ”grundfören” (kabelslaget, tågvirke), som i allmänhet på den tiden användes till ankartåg för såväl frakt- som fiskefartyg. Arbetet utfördes efter beställning, ovh måsten en hvar, som ville ha något tpgvirke slaget, själf skaffa hampa härtill. På denna tid var det en betydande handelsrörelse på Norra Grundsund, där den förnämste mannen hette Schiller. Dessutom fanns det på Håskär och Stora Kornö likaledes handelsrörelse och salteri. Dessa handlande stodo långt framom Lysekils affärsmän. Alla uppköp gjordes på nämnda ställen, och äfven hampan. Repslageriet nedlades fullständigt på 1860-talet, då såväl Olof Jonsson som hans närmaste hade med döden afgått.

Då reparsebanan anlades fanns där ingen byggnad. Först på 1830-talet flyttade hit från Sotenäs två bröder Hallberg, hvilka byggde upp hvar sin liten stuga, ungefär där ångbåtskommisionär Aug. Olssons byggnader stå. något senare byggdes där en ännu mindre stuga af en sjöman Klement Andersson. Dessa tre små stugorna stodo där i många år helt ensamma, ända tills byggnadsverksamheten tog fart med en gång på 1860-talet. Nedre Kyrkebacken var en sandöken, där grus togs till vägars förbättring och underhåll, till husbyggnader m. m. Därför intogs den vilkoret i Mollénska kontraktet, att delen af backen, där reparsebanan var belägen, skulle ej med

körslor förstöras, om nu skedde och backen skadades, skulle skadan repareras igen.

I sjön gick en häst, tillhörig apotekare Lundberg, härstädes, i fredags morse. Hästen som var förspänd en kärra. Hade lämnats utan tillsyn på ångbåtsbron, då han av någon anledning blef skrämmd, och strök baklänges, med påföljd att kärran kom utför kajen invid Sundbergs magasin och drog hästen med sig i sjön. En dragkärra som stod i vägen fick äfven göra sällskap. Vattnet var dock icke djupare, än att hästen "bottnade" och sedan han befriats från kärran, fördes han rundt magasinen och fördes i land vid Strandbergs brygga. Egendomligt nog fick han, icke den minsta skada af det farliga fallet.

Det vore skäl i att vederbörande körsvänner mera än hittills varit fallet passa på sina hästar nere vid kajerna, ty en olycka kan såsom synes, lätt inträffa. Ovannämnda häst har en gång förut varit på väg utför, ehuru, kärran då stannade på en hakt.

Bolagsstämma med deltagarne i **Lysekils Nya Badhusaktiebolag** hölls härstädes fredagen den 3 dennes, hvarvid beslöts en utdelning af 6 % å såväl preference- som stamaktier. Åt styrelsen uppdrogs att låta utvidga dambassängen samt utlägga en försvarsmur för denna mot öster.

Åfvenledes beslöts att i vinter låta inleda fullständig elektrisk belysning i alla societetshusets lokaler.

Till styrelse återvaldes herrar prof. Carl Curman, d:r Hugo Köster, d:r Anders Wide och konsul M. Radhe samt till deras suppleanter assessor B. Hasselroth och apotekaren J. L. Lundberg. Till verkställande direktör återvaldes d:r Köster och till intendent d:r Wide.

Revisorer blefvo herrar d:r P. F. Landelius och bokhållaren O. Weiss samt till revisorssuppleanter prof. R. Murray och postmästare J. A. Jonsson.
(Skärgården, 1897-09-07/KJ)

1897-09-14

Kommunalfullmäktige återvalde i fredags till hufvudmän för Lysekils sparbank under 1898-1900 herrar Malm, Fr. Carlson och N. O. Nordström samt nyvalde, i stället för herr V. E. Mollén som afflyttar från orten, herr Tj. Landeberg, - Beträffande kommunalnämndens yttrande om brandväsendet, beslöto fullmäktige i enlighet med nämndens uttalande. – Herr D. Båström m. fl. hade anhållit om anbringande af en glödlampa i gränden mellan Gamla Strandgatan och Bansviksbergsgatan. Ansökan afslogs. Samma öde rönste ett af herr Radhe (utom föredragningslistan) väckt förslag om uppsättande af en glödlampa vid fattighuset. Herr J. A. Johansson m. fl. begärde iordningställande af en gata mellan enkan Anderssons samt öfra ändan af

bleckslagare Karl Anderssons hus. Ärendet remitterades till kommunalnämnden. – Frågan om Korsgatans förbättring upplystes ännu ligga hos kommunalnämnden för fullständigt ordnande. – Till slut upplästes en skrifvelse från professor Curman, som tackade fullmäktige för visad heder vid badhusbolagets fest.

- Att justera dagens protokoll i dag valdes herrar Duff och Radhe.
(Skärgården 1897-09-14/KJ)

1897-11-12 **Skärgården**

Vattenledning i Rosviksgatan.

På fullmäktigesammanträdet den 10 april i år upplästes en anhållan från professor Curman, doktor Wide, kassör Hallgren, fru Lundström m. fl. husegare vid Rosviksgatan om vattenledningens utsträckande genom Rosviksgatan. Ärendet remitterades för yttrandes afgifvande angående eventuell kloakledning i sammanhang med den begärda vattenledningen. Detta yttrande hade nu inkommit.

Nämnden, som ansåg det vara högst olämpligt både i sanitärt och ekonomiskt afseende att anlägga vattenledning utan därmed förenad kloakledning, hade låtit utarbeta två nya kostnadsförslag, B och C, utom det förut uppgjorda förslaget A. Enligt förslaget B skulle i samband med vatten- och kloakledningens nedläggande en genomgripande omläggning af gatan företagas. De båda ”pucklarna” vid Lyckes och Curmans villor skulle sänkas och ”sänkan” mellan dessa höjas så att gatan blefve någorlunda jämn, hvarjämte den skulle utläggas i enlighet med gaturegleringsplanen. Därigenom blefve lutningen sådan, att kloakledningarna kunde få sitt utlopp vid hamnen. Realiserandet af detta förslag skulle kosta lägst 4.000 kronor.

Förslaget C skiljde sig från B däriti att det icke upptog ”pucklarnes” sänkning, utan endast höjning af gatans lägsta del samt dennas utläggande i enlighet med stadsplanen. Kloakledningen måste på grund af terrängförhållanden få sitt utlopp nedanför Hallgrens hus. Detta förslag slutade på en kostnadssiffra af 2.200 kr.

Förslaget A, som endast upptog ledningarnas framdragande, beräknades kosta nära 1.200 kr.

De båda senare förslagen voro beroende af verkställandet af Badhusbolagets beslut att anlägga en skyddsmur norr om dambassängen.

Helsovårdsnämnden, som ansåg såväl gatans omläggning som begärda ledningar nödvändiga, förordade förslaget C, när B vore för dyrt.

Sedan detta yttrande upplästes, begärdes ordet af Konsul Radhe, som ansåg att intetdera af dessa förslag nu kunde antagas, när förslaget B vore för dyrt och de båda andra utförbara under nuvarande

förhållanden. Upplyste att skyddsmuren troligen aldrig blir anlagd. Påminde dessutom om osäkerheten i fråga om eganderätten till gatorna samt påpekade att, om förslaget C antages, skulle kassör Hallgrens hus blifva begravet till en del. Yrkade afslag på alla förslagen.

Dr Landelius ansåg gatan vara en af de centralaste och om sommaren mest trafikerade. Hvad "begravningen" beträffar, så vore därmed ingen fara, ty enligt planen skall gatan flyttas uppåt, så så att den kommer cirka tre meter från huset i fråga. För öfrigt blefve gatan obetydligt högre än husets sockel.

Ordföranden fruktade, att förslaget B och kanske äfven C skulle stör'ta på svårigheter vis-á-vis jordegarna.

Konsul Radhe framkom ånyo med ett af honom förut framställt förslag, att vattenledningen utdrages till midt för fru Berndtssons hus, där en vattenpost jämte aflopp för spillvatten anbringas, men ingen kloakledning anlägges.

Öfverstelöjtnant Lilliehöök föreslog, att samtliga förslagen skulle bordläggas till vidare. Detta blef ockå fullmäktiges beslut, på samma gång som Konsul Radhes senaste förslag förkastades.

(Skärgården, 1897-11-12/KJ)

1899 cirka Målningen ovan av Erik Hallström Gunnarsson visar Dambassinen och Curmans villa. [Anm: Information via Henrik Harnevie.]

- 1904 Lysekils Havshotell är färdigbyggt. Hotellet är ett rekreationshem för Sofiasystrarna i Stockholm och byggs med hjälp av en välgörenhetsfond. Bakom fonden står Badbolaget, med Oscar II och Carl Curman i spetsen. (LP 2004-12-20)
- 1907-08-.. I Lysekil görs ett upprop om att bilda en fornminnesförening. Bland uppropets undertecknare märks följande Lysekilsbor och andra personer med koppling till Lysekil: Alfred Bovik, Gustaf Cornér, Carl Peter Curman och Calla Curman, Emilius Hörman, Adolf Olausson Lycke, Julia Nordvall-Olsson, Magnus Radhe samt Albert Wallin.
- 1909 Carl Peter Curman lämnar styrelsen vid Lysekils badhusbolag. (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)
- 1913-03-08 Carl Peter Curman är nu en gammal man, som den 8 mars i år firar sin åttiöårsdag. Mellan nu och då ligger ett ovanligt insatsrikt arbete och utvecklingen af en sällsport dugande man och af en personlighet, vid hvars ädelborehet aldrig lådt en fläck. ”Moget vett, gammal dygd, sann förtjänst och verkelig ära”, så löd det eftermäle som en gång en af ättens hufudmän lämnade i arf åt sina efterkommande. Obefläckadt och oanfrätt ger en gång Carl Curman det arfvet åt nya släkten. Carl Curman har alltid varit en framsynt man, och det har i så godt som allt han företagit sig blifvit hans ej så förståelsefullt uppskattade och aldrig lätt utförda värf att tum för tum rödja sig fram och af obanade stigar göra jämn och bred allfarväg. (Calla Curman, Minnen)
- 1913-10-22 Professor Carl Curman avlider i sitt hem i Stockholm på söndagens e.m. i en ålder av över 80 år. Professor Curman har sedan 1859 varit verksam vid Lysekils Badanstalt och är ju egentligen den som gjort badanstalten till vad den är.
Som ett uttryck av tacksamhet och erkänsla har borgmästare Axel Sundberg och stadsfullmäktiges ordförande konsul Magnus Radhe till fru Calla Curman å stadens vägnar avsänt följande telegram: ”Tacksamt erinrande oss allt vad Eder avlidne man verkat för vårt samhälles bästa anhålla vi, å Lysekils stads vägnar, att till Eder få frambära uttrycken av djup saknad och varmt deltagande i Eder sorg.” (Nya Lysekils-Kuriren, 1913-10-22/KJ)
- 1916 På hösten börjar Calla Curman köpa in mark på Stångehuvud.
- 7 september säljer Karl Leonard Mattson 1.800 kvadratmeter för 750 kronor.
- 12 september säljer Julia Nordvall-Olsson två lotter om totalt 46.000 kvadratmeter för 10.000 kr (Lott n:o XLV och Lott n:o LII).
- 30 september säljer Magnus och Anna Radhe 4.600 kvadratmeter för 13.500 kr.
- 3 oktober säljer Skandinaviska Granit AB två lotter om totalt 67.000 kvadratmeter för 10.000 kr (Lott n:o XLVIII och Lott n:o XLIX).

- 20 november säljer Alfred Henrik Lycke och Olof Conrad Lycke nära 17.000 kvadratmeter.

1916-12-21 Svenska Dagbladet skriver om Calla Curmans insats för att rädda Stångehuvud. (Tidningsurklippet via Rustan Gandvik, 2016-12-21)

1917 Under året köper Calla Curman in ytterligare mark på Stångehuvud.
- 23 mars säljer Lorentz Petterssons arvingar drygt 11.000 kvadratmeter. (Lysekils Fastighetsbok, Avdelning A, Band II, blad 80)
- 28 september säljer Gustaf Cornér och Charlotte Wallin sammanlagt cirka 5.000 kvadratmeter.

1918-06-10 Badsäsongen öppnar i Lysekil och Turisthotellet, Strandhotellen och alla uthyrningsrum i Kyrkvik blir snabbt fullbelagda. Stamgästerna med egna villor i Kyrkvik har redan anlänt – Murrays, Curmans, Odencrantz, Nydqvists, Fries, Flemings mfl. Man skrivs in som gäster hos Badhusbolaget, vilket innebär tillträde till varm- och kallbadhusen, sällskapsrummen i Societetshuset och badhusbolagets övriga anläggningar. Namnen på de inskrivna gästerna anmäls till lokaltidningen [Lysekilsposten] och återges varje utgivningsdag. (Grusell, 53 år inom fiskkonservindustrin, sid 5-6)

1919-04-02 Fastighetsaffärer i Lysekil.
- På lördagen höll stadsfiskal Sandell auktion för sterbhusdelägarna efter Vilhelmina Lycke, varvid huset Gamla Strandgatan n:o 66 inropades av fröken Alma Andersson för 6.350 kronor, inägorna till 1/135 del av Lysekils jord köptes av fabrikör Elis Luckey för 1.000 kronor och utägorna till 1/135 [cirka 1.400 kvadratmeter] av professorskan Calla Curman för 1.500 kronor. (Nya Lysekils-Kuriren, 1919-04-02/KJ) [Anm: Dagens adress är Gamla Strandgatan 12.]

Under året köper Calla Curman in ytterligare mark på Stångehuvud. Under våren säljer Johan Anton Andersson cirka 5.000 kvadratmeter.

- 1919-08-06 Lagfart söktes vid måndagens rådhusrätt av professorskan Calla Curman på 1/135-del av Lysekils utmark, som hon för 1.500 kronor köpt av Vilhelmina Lyckes dödsbodelägare och av fabrikör Elis Luckey på 1/135-del av Lysekils utmark, som han för 1.000 kronor köpt av samma sterbhus. (Nya Lysekils-Kuriren, 1919-08-06/KJ)
- 1920-02-25 Lagfart söktes vid måndagens rådhusrätt av professorskan Calla Curman på 7/540-delar av Lysekils stads utägojord, som hon för 2.300 kronor köpt av änkefru Anna Britta Lycke.
Lagfart söktes jämväl av professorskan Curman på 2/135 av utägolotten nr 43, hela lotten n:r 44 samt lotten n:r 45A, som hon köpt efter kamrer J.A. Andersson för 6.000 kronor. (Nya Lysekils-Kuriren, 1920-02-25/KJ)
- 1920-11-13 Fru Calla Curman fyllde på fredagen 70 år. Professorskan Curman är inte minst uppskattad i Lysekil, där hon för all framtid befast sitt minne genom sitt energiska ingripande i naturskyddets tjänst. (Nya Lysekils-Kuriren 1920-11-13/KJ)
- 1922-08-02 Lysekils badanstalt är alltjämt livligt uppskattad om än tillströmningen av badgäster, där som på andra ställen, i år inte varit så över sig stor. Lysekil håller alltjämt uppe sin standard såsom en badort för ”stora världen”, som ett pennskaft i G.H.T. i lördags skrev, och för de många badgästplatserna runt omkring bjuder den ofta brukade tillfällen till bad och nöjen. ”Lysekil är den bästa badplats som finnes på västkusten”, säger man, men tillägger ”den är för dyr”. Frågan är: skulle Lysekil inte kunna hålla på standarden men ändå bliva inte fullt så dyr? (Kuriren 1922-08-02/KJ)
- 1922-09-06 Nu sedan badsäsongen i Lysekil avslutats för året, stadspark, badrestaurant, strandhotell och badanstalter stängts och igenbommats, har den vackra sommaren kommit. Stadsparken som stängdes i söndags har haft en mindre god säsong på grund av den ostadiga väderleken, vilket även kan sägas om badanstalten. Antalet badgäster har varit mindre än något föregående år. Såväl badhusbolaget som restaurantbolaget har haft bolagsstämmor, beviljat ansvarsfrihet och omvalt styrelse och revisorer. (Kuriren 1922-09-06/KJ)
- 1922-10-09 **Lagfart sökt.** Carl Peter Curmans sterbhus å tomt n:o 1 i kvarteret Badhuset (Curmanska villan) som köpts för 10.000 kronor av Lysekils Nya Badhus AB. (Kuriren 1922-10-09/KJ)
- 1924 Badinrättningen i Lysekil håller lokalerna stängda under sommaren och alla verksamheter är inställda på grund av rådande ekonomiska problem. (Fritz Lüsich, Lysekils historia, sid 153)
- Under hösten sker en rekonstruktion av badbolaget, delvis på initiativ av Calla Curman, och aktier säljs till ett nominellt värde av 50 kronor. Ett belopp på

mellan 100.000 och 200.000 kronor samlas in, vari Lysekil stad deltar med 10.000 kronor och Lysekils järnväg med 5.000 kronor. Största delen tecknas dock utanför staden, varvid de verksamaste är gamla trogna och tillgivna badgäster med familjen Curman och major Herman Fleming i spetsen. Verksamheten kan därefter drivas vidare. (Fritz Lüsich, Lysekils historia, sid 153-154)

Calla Curman.
Oljemålning av E. Österman, 1926. Antuna.

- 1925-11-03 Calla Curman skänker i samband med sin 75-årsdag nära 16 hektar (nästan 160.000 kvadratmeter) på Stångehuvud till Kungliga Vetenskapsakademien, att vårdas som ett naturminnesmärke. Det bildas en stiftelse, Carl och Calla Curmans stiftelse, vilket skall trygga områdets framtida förvaltning. (LP 2000-11-24) (Svenskt Biografiskt Lexikon, Band 09)
- 1926 Calla Curman ger ut boken *Minnen* i en begränsad upplaga om 100 numrerade exemplar. I bokens inledning skriver Calla bland annat följande tänkvärda ord:
*Ni skall kunna det jag ej kan.
Ni skall hinna dit jag ej hann.*
- 1932 Den ekonomiska krisen i Lysekils badbolag medför att en konkurs ej går att undvika. Verksamheten för badinrättningen läggs sålunda ned. (Fritz Lüsich, Lysekils historia, sid 38-39)
- 1933-03-.. Lysekils Nya Badhus AB går under klubban och inropas av grosshandlare Hjalmar Nylander, Borås. Därmed lyktas för alltid detta bolags 70-åriga historia, märkt av balneologisk kunskap, initiativ och utveckling. Namnet på det nya företaget blir Gullmarsfjorden u.p.a. (Fritz Lüsich, Lysekils historia, sid 154-155)

1934-11-22   Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 170 (avskrift KJ):
Herr vice ordföranden [Fritz Lüscher] meddelade, att det då Lysekils Nya Badhus Aktiebolag upplöstes uttalats en önskan om att staden måtte övertaga en donation å kronor 2.306:06 för åstadkommande av en byst i brons av badanstaltens grundläggare professor Carl Curman, vilken byst skulle placeras i Badhusparken. Bysten skulle utföras enligt den av professor Fritiof Kellberg utförda statyetten i badinrättningens societetssalong. Beloppet skulle dock växa till 5.000 kronor, innan det togs i användning för ändamålet.

Stadsfullmäktige beslöt att med tacksamhet mottaga donationen, och överlämnade herr vice ordföranden en sparbanksbok i Lysekils Sparbank å nämnda belopp. Tillika beslöt stadsfullmäktige överlåta donationens förvaltning på drätselkammaren.

1935-02-02   Calla Curman avlider i sitt hem i Stockholm. (SDB 1901-2009)

Minnesstenen över Calla Curman. (Foto: Per Stenros 2009-10-18)

./